

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tanja Schellander

**Analiza poročevalskega jezika in stila manjšinskega tiska:
primer koroškoslovenskega tednika Novice**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tanja Schellander

Mentorica: prof. dr. Monika Kalin Golob

**Analiza poročevalskega jezika in stila manjšinskega tiska:
primer koroškoslovenskega tednika Novice**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2018

*Za pomoč, podporo in spodbudne besede
se zahvaljujem mentorici prof. dr. Moniki Kalin Golob, družini in prijateljem.*

Analiza poročevalskega jezika in stila manjšinskega tiska: primer koroškoslovenskega tednika Novice

Manjšinski mediji naj se v svojem delovanju ne bi razlikovali od večinskih. Tako morajo manjšinski mediji enako kot večinski mediji skrbeti za jezikovno pravilnost v svojih besedilih in bralcu ponujati možnosti izpopolnjevanja jezikovnih zmožnosti. Magistrsko delo proučuje posledice jezikovnega stika med slovenščino in nemščino na poročevalski jezik tednika Novice slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem in njegov poročevalski stil primerja s poročevalskim stilom osrednjega slovenskega dnevnika Delo. S pomočjo sociolingvistične metode analize jezikovnega stika v besedilih tednika Novice smo zbrali značilne slovnične in leksikalne interference, ki se pojavljajo v Novicah, in identificirali pisni pojav jezikovnega preklapljanja. Izpostavili smo tudi nekaj jezikovnih pomanjkljivosti, ki jih ne moremo nedvomno pripisati jezikovnemu stiku. V prispevkih o istih dogodkih je primerjalna stilistična analiza poročevalskega stila Dela in Novic pokazala, da izrazitih razlik med stiloma ni. Analiza pa je omogočila dodatne ugotovitve o različnih pristopih pri predstavitvi istega dogodka. Magistrsko delo zaključujemo z zamisljivo o jezikovnem priročniku za novinarje manjšinskih medijev, ki bi piscem približal koncept posledic jezikovnega stika ter ponujal ustrezne rešitve in napotke.

Ključne besede: manjšinski mediji, jezikovni stik, poročevalski stil, koroški Slovenci, Novice

Analysis of the language and journalistic style of minority language media: case study of the Carinthian Slovenian weekly Novice

Minority language media should not deviate in its activity from mainstream media. Therefore minority language media outlets have to care for the correct use of language just as mainstream media does and offer their audience the possibility to improve their language proficiency. The master's thesis studies the consequences of language contact (Slovenian–German) on the journalistic language used in the weekly Novice of the Slovenian minority in Carinthia and compares its journalistic style with the journalistic style of the main Slovenian newspaper Delo. We used the sociolinguistic method of analysing the consequences of language contact to gather typical grammatical and lexical interferences that occur in Novice, and identified a written manifestation of code-switching. We set out some language deficiencies that we couldn't undoubtedly attribute to the effects of language contact. The comparative analysis of the journalistic style of Novice and Delo based on texts about the same events showed, that there are no significant differences in the journalistic styles. The analysis enabled us to reach additional findings about different approaches of reporting about the same events. We conclude our master's thesis with the idea of a language manual for minority media journalists, that would familiarize them with the consequences of language contact and offer adequate solutions and language guidance.

Key words: minority language media, language contact, journalistic style, Carinthian Slovenians, Novice

KAZALO

1	Uvod.....	7
1.1	Raziskovalni vprašanja.....	8
1.2	Struktura magistrskega dela.....	9
2	Vpliv jezika večine: sociolingvistični vidik.....	10
2.1	Jezikovni stik.....	10
2.2	Dominantni jezik večine in manjšinski jezik.....	11
2.3	Posledice jezikovnega stika za manjšinski jezik.....	12
2.3.1	Fonemske interference.....	12
2.3.2	Slovnične interference – konvergenca.....	12
2.3.3	Leksikalne interference – izposojenke in tvorjenke.....	13
2.3.4	Kodno preklapljanje.....	13
2.3.5	Jezikovna ogroženost.....	14
3	Množični mediji in njihov pomen za manjšino.....	15
3.1	Pomen manjšinskih medijev za jezik narodne manjšine.....	16
4	Slovenska narodna skupnost na avstrijskem Koroškem.....	18
4.1	Zgodovina slovenske manjšine na Koroškem.....	19
4.1.1	Obdobje pred drugo svetovno vojno.....	19
4.1.2	Obdobje po drugi svetovni vojni.....	21
4.2	Organizacije in izobraževalne ustanove koroških Slovencev.....	24
5	Medijska situacija slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem.....	26
5.1	Pravni okvir manjšinskih medijev v EU in Avstriji.....	26

5.2	Mediji slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem	27
5.2.1	Tisk.....	28
5.2.2	Radiotelevizija.....	29
5.3	Slovenščina kot jezik manjšinskih medijev na avstrijskem Koroškem.....	30
6	Jezikoslovna analiza in stilistična primerjava poročevalskih besedil	32
6.1	Jezikoslovna analiza Novic	33
6.1.1	Gradivo za jezikoslovno analizo	33
6.1.2	Slovnične interference.....	35
6.1.3	Leksikalne interference	36
6.1.4	Vpletanje nemških citatov v besedilih in vstavljanje nemških besedil	39
6.1.5	Povzetek jezikoslovne analize po teoriji stika.....	41
6.1.6	Napake, ki jih ne moremo nedvomno pripisati jezikovnemu stiku.....	42
6.1.7	Besede, ki jih SSKJ označuje s kvalifikatorji	43
6.2	Stilistična primerjava med poročevalskim stilom Novic in Dela	44
6.2.1	Gradivo za stilistično primerjavo	45
6.2.2	Naslovi	46
6.2.3	Skupni sporočanjejski krog	50
6.2.4	Poročevalska sklicevalnost.....	50
6.2.5	Povzetek primerjalne stilistične analize	52
6.2.6	Razlike glede obsega in vsebinske predstavitve dogodkov	52
7	Sklep.....	56
8	Viri	59

1 UVOD

Množični mediji so postali nepogrešljiv del našega vsakdana. Najnovejše nam posredujejo po neštetihih kanalih, od klasičnih radijskih poročil in časopisov do novic na zidu našega profila na družbenem omrežju. K poslušanju, gledanju ali branju novic nas pritegne njihova vsebina, malokrat pa razmislimo o jeziku, v katerem prejemamo informacije. V Sloveniji prek tradicionalnih medijev (tiska, radia in televizije) prejemamo novice pretežno v slovenskem jeziku, ko se odpravimo v katero od sosednjih držav, pa nam mediji svoje novice posredujejo v nemščini, italijanščini, hrvaščini, madžarščini – in tudi v slovenščini. Slovenske manjšine na drugi strani meja Slovenije se v lastnih manjšinskih medijih trudijo ohranяти slovenščino tudi kot medijski jezik. Pomena medijev kot nosilcev knjižnega jezika se v manjšinskih skupnostih (včasih boleče) zavedajo, saj opravljajo pomembno vlogo pri jezikovni socializaciji in utrjevanju posameznikovega jezikovnega znanja (Busch, 2013). V državah z etnično raznolikim prebivalstvom, kjer se kolektivna identiteta manjšine gradi tudi prek jezika (Yu, 2013), lahko celo odločajo o vitalnem razvoju ali izginjanju manjšinskega jezika (Busch, 1993, str. 81).

Na avstrijskem Koroškem je bil boj koroških Slovencev za medije v lastnem jeziku dolgotrajen in trd, a se je manjšina zavedala, da moderna in enotna manjšina brez lastnih medijev ne more obstajati. Mediji v manjšinskem jeziku pa so pomembni ne le za ohranjanje nacionalne identitete slovensko govoreče manjšine, ampak tudi odločilni za obstoj slovenskega jezika (Grafenauer in Munda Hirnök, 2013).

V tujini je bilo opravljenih več raziskav o stanju manjšinskih jezikov v medijih in medijskem vplivu na njihov razvoj (Moring in Husband, 2007; Cormack in Hourigan, 2007; Zabaleta in drugi, 2008). Na področju slovenščine kot jezika manjšinskih medijev koroških Slovencev podobne raziskave še niso bile izvedene. Med drugimi je jezikoslovka Brigitta Busch sicer izdala več publikacij na temo manjšinskih medijev in koroških Slovencev (npr. *Der virtuelle Dorfplatz. Minderheitenmedien, Globalisierung und kulturelle Identität*¹), a se je osredotočala predvsem na družbeni vidik manjšinskih medijev, jezikovni vidik pa se je umaknil v ozadje. V

---

¹ Busch, B. (1999). *Der virtuelle Dorfplatz. Minderheitenmedien, Globalisierung und kulturelle Identität*. Klagenfurt/Celovec: Drava

magistrskem delu smo se zato osredotočili na jezik in stil v poročevalskih besedilih manjšinskega tednika Novice.

1.1 Raziskovalni vprašanja

Busch (1993, str. 82) ugotavlja, da slovenski mediji manjšini na avstrijskem Koroškem "ne morejo ponujati možnosti /.../ za izpopolnjevanje besednega zaklada /.../ na področjih, ki so povezana z znanstvenim in tehničnim napredkom" ter je "/n/eposredna posledica nezadovoljive medijske situacije /.../ pogosto vpletanje iz nemščine povzetih izrazov v slovenski pogovor" – nastopa tako imenovano preklapljanje (code-switching), nastajanje izposojenk in tvorjenk (Hickey, 2009). Grafenauer in Munda Hirnök (2013) v svojem pregledu slovenskih množičnih in slovenskih manjšinskih medijev ugotavljata, da predvsem tiskani mediji iz Slovenije ne dosežajo slovenskih manjšin v sosednjih državah, zato mnogo novih žargonizmov in novih pravih terminov, ne preide v besedni zaklad manjšine. Gre torej za klasično vprašanje, ki ga obravnava sociolingvistična teorija o jeziku v stiku (Stabej, 2010; Ihemere, 2013), zato si zastavljamo prvo raziskovalno vprašanje, in sicer *kakšen je vpliv nemškega jezika na poročevalski jezik slovenskega manjšinskega tednika Novice*.

Manjšinski mediji se v svojem delovanju ne smejo razlikovati od večinskih medijev, to pomeni, da "morajo spoštovati pravila profesionalnega novinarskega dela" (Bašić Hrvatini, 2013). Zato si zastavljamo drugo raziskovalno vprašanje, in sicer *kako se poročevalski stil besedil manjšinskega tednika Novice razlikuje od poročevalskega stila slovenskega osrednjega dnevnika Delo*.

Na raziskovalni vprašanji bomo skušali odgovoriti s pomočjo sociolingvistične metode analize jezikovnega stika in primerjalne stilistične analize desetih naključno izbranih izvodov slovenskega manjšinskega tednika Novice oz. petih poročevalskih besedil iz Novic in Dela, ki obravnavajo isti dogodek.

1.2 Struktura magistrskega dela

Jedro magistrskega dela je razdeljeno na tri dele. V prvem bomo predstavili relevantna teoretska izhodišča za raziskavo slovenščine kot jezika manjšinskih medijev na Koroškem. Najprej bomo predstavili sociolingvistično teorijo jezikovnega stika in možne posledice za manjšinske jezike, ki so v stiku z družbeno dominantnim jezikom. Nato bomo osvetlili pomen manjšinskih medijev za manjšino in njihove naloge. Sledil bo kratek pregled zgodovine slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem. Predstavili bomo tudi najpomembnejše organizacije manjšine in višje izobraževalne ustanove. Ob koncu teoretičnega dela bomo orisali situacijo manjšinskih medijev koroških Slovencev in podali pravni okvir manjšinskih medijev v Avstriji ter se posvetili slovenščini kot jeziku manjšinskih medijev na avstrijskem Koroškem.

Empirični del tega magistrskega dela je namenjen jezikovni in stilistični primerjalni analizi manjšinskega tiska na primeru poročevalskih besedil koroškoslovenskega tednika *Novice*. Teoretsko osnovo jezikovne analize desetih izvodov *Novic* tvorijo ugotovitve lingvистa Uriela Weinreicha (1968), ki je raziskoval posledice jezikovnega stika med večinskimi in manjšinskimi jeziki v svojem delu *Languages in Contact: Findings and Problems*. V kratkem povzetku bomo nato predstavili naše ugotovitve. V drugem delu empiričnega dela bomo na podlagi knjige *Stilistika poročevalstva* Toma Korošca (1998) primerjali poročevalski stil *Novic* in slovenskega dnevnika *Delo*.

V sklepnem delu bomo izpostavili najpomembnejše ugotovitve, odgovorili na raziskovalni vprašanja in predstavili nekaj premislekov glede prihodnosti in delovanja manjšinskih medijev na Koroškem.

2 VPLIV JEZIKA VEČINE: SOCIOLINGVISTIČNI VIDIK

Lingvisti so jezikovne skupnosti v začetku raziskovanja obravnavali kot zaprte sisteme in tako jezik izolirali od zunanjih vplivov na družbenih, ekonomskih ipd. ravneh. Temu so se v poznih 50. in 60. letih 20. stoletja zoperstavili znanstveniki, začetniki sociolingvistike, ki so jezik začeli proučevati kot dinamični družbeni pojav, na katerega vpliva družbeno okolje, narodnost, spol ipd. (Millar, 2012, str. 3–4).

Jezikovne skupnosti nikoli niso homogene in le redko samozadostne. Jezikovna raznolikost se začne že v posamezniku – vsak individuum je bojišče nasprotujočih si lingvističnih navad in tipov ter stalen vir lingvističnih posegov (Martinet, 1968, str. VII–IX).

2.1 Jezikovni stik

Ko posameznik uporablja dva ali več jezikov istočasno, govorimo o jezikovnem stiku. Posledica jezikovnega stika je pojav interference – odstopanja od norm obeh jezikov med govorčevno uporabo. Na odstopanja vplivajo tako jezikovni kot izvenjezikovni dejavniki, učinek interference pa se lahko poveča, ko dvojezični govorci nastopijo v skupinah (Weinreich, 1968, str. 1).

V svojem delu *Languages in Contact* je lingvist Uriel Weinreich (1968, str. 3–4) opredelil dvanajst dejavnikov, ki vplivajo na pojav interference pri dvojezičnih govorcih:

- a. Govorčevno nadarjenost za verbalno izražanje in sposobnost ločevanja jezikov.
- b. Relativno znanje obeh jezikov.
- c. Specializacija uporabe jezikov glede na teme in sogovornike.
- d. Način učenja jezikov.
- e. Odnos do jezikov, bodisi značilen ali stereotipen.

Ko nastopijo dvojezični govorci v skupinah, je potrebno upoštevati še naslednje dejavnike:

- f. Velikost skupine dvojezičnih govorcev in družbeno-kulturna homogenost oz. raznolikost.
- g. Pogostost dvojezičnih govorcev z danimi karakteristikami (glede na točke a.–e.) v podskupinah.

- h. Stereotipni odnos do jezikov ("prestíž").
- i. Odnos do kulture obeh jezikovnih skupnosti.
- j. Odnos do dvojezičnosti kot take.
- k. Toleranca oz. netoleranca do mešanja jezikov in nepravilnega govora v jezikih.
- l. Odnosi med dvojezično skupino in vsako od jezikovnih skupnosti, katerih je manjšina.

Jezikovni stik in interferenco najboljše razumemo v širšem psihološkem in družbeno-kulturnem okolju.

2.2 Dominantni jezik večine in manjšinski jezik

Jezikovne manjšine so regionalne družbe ali narodne skupnosti, ki se zaradi svojega jezika in svoje kulture ločijo od jezikovne skupnosti države, v kateri so integrirane. Že sam izraz "manjšina" namiguje na to, da skupnosti glede na večino nečesa primanjkuje – ta namišljen ali tudi resničen primanjkljaj večinoma pogojuje zgodovinska diskontinuiteta in pomanjkanje političnega samoodločanja oz. moči (Rindler Schjerve, 1988, str. 123). Jezik manjšine se v svojem okolju znajde v podrejenem položaju. Omejen je na določene družbene okoliščine in omejen krog sogovorcev (Bernjak, 2005, str. 221).

Značilno je, da pripadniki jezikovne manjšine obvladajo jezik večine, ki jih obdaja – so dvojezični –, medtem ko pripadniki večine v večini primerov ne govorijo jezika manjšine (Weinreich, 1968, str. 85). Za vsakdanje življenje dvojezičnih govorcev je tako značilen družbeni pojav diglosije – jezika oz. jezikovne različice "zasedajo natančno določen družbeni položaj in se uporabljajo le v določenih govornih položajih" (Gliha Komac, 2009, str. 40).

Eden od jezikov prevzame družbeno dominantno vlogo. Kateri jezik je oz. bo postal dominanten, je odvisno od več dejavnikov: koristnosti jezika, vloge in statusa jezika v družbi ter literarno-kulturnega pomena jezika. Te dejavnike pretežno določa okolica, v kateri živijo dvojezični govorci. V primerih manjšinskih jezikov se tako pogosto dogaja premik vloge jezika – v otroštvu je pogosto manjšinski jezik dominanten, po vstopu v širšo družbo, ki uporablja drugi jezik, pa postane materni jezik recesiven (Weinreich, 1968, str. 83–84).

Čeprav bi se glede na kasnejše usvajanje družbeno dominantnega jezika pričakoval vpliv manjšinskega jezika na norme dominantnega jezika, pa se v večini primerov zgodi prav nasprotno. Govorci manjšinskega jezika v svoj jezikovni sistem sprejmejo jezikovne norme in

besede dominantnega jezika. Razlog je predvsem v tem, da kot že omenjeno, govorniki manjšinskega jezika obvladajo dominantni jezik svojega okolja, medtem ko pripadniki večine jezika manjšine ne obvladajo (Weinreich, 1968, str. 84–85). Prilagoditve oz. odstopanja se pri manjšinskem jeziku pogosto pojavljajo tudi zaradi "primanjkljaja v sporazumevalni zmožnosti dvojezičnih govorcev v nedominantnem stičnem jeziku" (Bernjak, 2001, str. 29).

2.3 Posledice jezikovnega stika za manjšinski jezik

Posledice jezikovnega stika se kažejo na različnih ravneh jezikovnega sistema. Weinreich (1968, str. 14–62) jih je razdelil na fonemske, slovnične in leksikalne interference, ki ostajajo na strukturni ravni jezika. V sklopu z dvojezičnimi govorniki pa znanstveniki dodajajo še nekaj možnih posledic, med drugimi tudi kodno preklapljanje in jezikovno ogroženost (Ihemere, 2013, str. 2–12).

2.3.1 Fonemske interference

Odstopanja na ravni fonemov se zgodijo, ko dvojezični govorec vnaša v en jezikovni sistem zvočne prvine drugega jezika. V začetkih raziskovanja dvojezičnih govorcev se je pojav označil enostavno kot "napačno izgovorjavo", z začetki teorije o jezikovnem stiku, pa so znanstveniki začeli raziskovati preverljive razloge za fonemska odstopanja (Weinreich, 1968, str. 15–16).

2.3.2 Slovnične interference – konvergenca

Slovnične interference se kažejo v morfemskih odstopanjih, prevzemanju skladenjskih konstrukcij (besedni red, stavčni vzorci ipd.), opuščanju obveznih slovničnih kategorij (spoli, skloni ipd.) in v slovničnem vključevanju izposojenk (Weinreich, 1968, str. 14–62). Govorniki manjšinskega jezika v svoj jezik vnašajo slovnične prvine družbeno in politično dominantnega jezika svojega okolja. Slovnična odstopanja, konvergenca in oslabitev jezika se pojavijo predvsem v okolju, kjer sta dva jezika v neposrednem stiku že daljše obdobje. Posledica je, da manjšinski jezik dominantnemu jeziku postaja vedno bolj podoben na slovnični ravni. Preden govorec manjšinskega jezika začne v svoj govor vnašati slovnične prvine dominantnega jezika,

se pojavi kodno preklapljanje, ki ga bomo natančneje orisali v poglavju 2.3.4 (Ihemere, 2013, str. 9–10).

2.3.3 Leksikalne interference – izposojenke in tvorjenke

Govorci manjšinskega jezika v besedni zaklad prevzamejo besede iz družbeno dominantnega jezika. Najpogostejši razlog za vključevanje besed iz dominantnega jezika je potreba po poimenovanju predmetov, ljudi, krajev ali konceptov, ki so za govorca manjšinskega jezika novi. Leksikalne novosti pa se v manjšinski jezik vključujejo tudi iz drugih razlogov: redka uporaba besed (besede iz dominantnega jezika jih nadomestijo), homonimija besed (za lažje razlikovanje besed se vnese beseda iz dominantnega jezika), potreba po sinonimih, lažje razločevanje pomenov besed, asociacija besede z družbeno koristnostjo ali govorec enostavno spregleda ustrezno besedo v manjšinskem jeziku (Weinreich, 1968, str. 56–60).

Govorci manjšinskega jezika izposojenke oz. tuje besede v večini primerov prilagodijo jezikovni strukturi manjšinskega jezika (Ihemere, 2013, str. 2). Weinreich (1968, str. 47–53) leksikalna odstopanja deli na prilagoditev "enostavnih besed" ter "tvorjenk in fraz". "Enostavne besede" govorec manjšinskega jezika prevzame iz dominantnega jezika in jih skoraj nespremenjene vključi v svoj govor. Med odstopanja "enostavnih besed" se uvršča tudi razširitev pomena besed v manjšinskem jeziku. Ta učinek nastopi, ko imata dve besedi v obeh jezikih podoben pomen in pomen besede v manjšinskem jeziku pridobi dodaten pomen, ki ga ima beseda v dominantnem jeziku. Tvorjenke in fraze so lahko ali v celoti prevzete iz dominantnega jezika, ali se v manjšinskem jeziku reproducirajo z lastnimi besedami, ali so delno prevzete iz dominantnega jezika in delno reproducirane.

Ko neka izposojenka oz. tvorjenka v manjšinski jezik ne vnese popolnoma novega pomena oz. ni "nova" beseda, vključevanje teh besed v jezikovni sistem na manjšinski jezik vpliva na tri načine: zmeda pri uporabi nove besede v začetnem obdobju, izginjanje starih besed iz besednega zaklada ali specializacija nove in stare besede (prav tam, str. 53–56).

2.3.4 Kodno preklapljanje

Za pravilno razumevanje pojava kodnega preklapljanja je pomembno razlikovanje med kodnim preklapljanjem ter izposojenkami in tvorjenkami. Izposojenke in tvorjenke so besede, ki se

zaradi pogoste uporabe v manjšinskem jeziku vključijo v jezikovni sistem in jih uporabniki spoznajo kot del jezika (beseda se morfološko in fonološko prilagodi manjšinskemu jeziku). Kodno preklapljanje opisuje enkratni, spontani pojav tuje besede oz. besede iz dominantnega jezika v govoru pripadnika manjšine (beseda se ne prilagodi jezikovnemu sistemu manjšinskega jezika) (Nguyen, 2015, str. 12).

Kodno preklapljanje se zelo pogosto pojavlja pri sporazumevanju med dvojezičnimi osebami, ki ista dva jezika govorijo tekoče. Tako lahko dvojezični govorci optimalno izkoristijo svoj jezikovni repertoar v obeh jezikih. Medtem ko je Weinreich kodno preklapljanje ocenil še kot pomanjkanje jezikovne kompetence v enem od jezikov, novejše raziskave ocenjujejo, da je uspešno kodno preklapljanje možno le, ko oba dvojezična govorca jezika obvladata na visokem nivoju (prav tam, str. 13–14).

2.3.5 Jezikovna ogroženost

Najnevarnejša posledica jezikovnega stika za manjšinski jezik je jezikovna ogroženost, ki ima lahko dolgoročne posledice in lahko pripelje tudi do izumiranja jezika. Jezikovna ogroženost se pojavi, če se število govorcev skokovito zmanjša (mlajši govorci se jezika ne učijo več) ali se jezikovne situacije, v katerih se uporablja jezik, redkeje nastopajo oz. ne nastopijo več. Lingvistične strukture jezika začnejo pešati, jezik postaja vedno bolj preprost in s časom izgubi svojo funkcionalnost (Ihemere, 2013, str. 11).

Razlogi za jezikovno ogroženost so lahko zunanji in notranji. Med zunanje se šteje vojaško, ekonomsko, versko, kulturno ali izobraževalno podreditev manjšinskega jezika. Notranji razlogi pa so lahko negativni odnos skupnosti do lastnega jezika ali upad identitete skupnosti. Notranje razloge za jezikovno ogroženost vedno pogojujejo povečanje zunanjih negativnih vplivov. Manjšine manjšinski jezik pogosto povezujejo s slabšim družbenim in ekonomskim položajem svojih prednikov in tako ne vidijo razlogov za ohranjanje jezika. Govorci manjšinskih jezikov zato pogosto opuščajo svoj jezik v prid jezika večine, ki ima višji družbeni status (prav tam, str. 12).

3 MNOŽIČNI MEDIJI IN NJIHOV POMEN ZA MANJŠINO

Mediji določajo, kaj so novice – s poročanjem o nekem dogodku mu pripišejo pomembnost, ko pa dogodek ignorirajo oz. o njem ne poročajo, to lahko pomeni, da javnost zanj ne bo izvedla. Za državljane mediji prevzamejo nalogo "oči in ušes do sveta", saj si posamezniki s pomočjo njih osmišljajo svet in so "podaljšek čutov" za tiste, ki ne morejo biti sami priča vsem dogodkom, ki so pomembni za njih in njihovo okolico. Ta zmožnost "informiranosti" ljudem daje občutek varnosti (Graber, 2010, str. 5–9).

Značilnost medijev je, da za svoje občinstvo informacije in novice interpretirajo, jih postavijo v širši kontekst in razglabljajo o možnih posledicah. To novinarjem odpira tudi možnost, da s svojimi interpretacijami dogodkov vplivajo na javno mnenje in ga lahko celo spremenijo.² Novinarji in medijske hiše lahko s pristranskim poročanjem občinstvo prepričajo v svoje politične izbire. Interpretacije dogodkov so tako lahko zelo različne in predstavljajo različne politične in družbene usmeritve. Pomembna naloga medijev je tako tudi, da svoje občinstvo pripravijo na družbeno okolico – širijo in predstavljajo osnovne družbene vrednote in usmeritve (prav tam, str. 9–11).

Prav zaradi teh družbenih vlog medijev, ki "vplivajo na način življenja, način mišljenja in vrednotenja ljudi" (Munda Hirnök, 1998, str. 125), je pomembno, da imajo manjšine dostop do lastnih medijev. Večinski mediji imajo pogosto napet odnos do manjšin, saj jih mediji pogosto ignorirajo ali pa jih prikazujejo kot družbeni problem večinskega prebivalstva. Manjšinski mediji v tej napeti situaciji prevzamejo pomembno vlogo pri informiranju manjšine in prispevajo k povezanosti manjšine ter ohranjanju kulture manjšine (Riggins, 1992, str. 2–3).

Manjšinskim medijem pripisujemo sedem ključnih nalog, ki jih je povzel medijski strokovnjak Donald Browne: "rešujejo jezik, krepijo samozavest, bojujejo se proti negativnim predstavam, spodbujajo enotnost manjšine in s tem politični vpliv, ponujajo viden in slišen simbol narodne skupnosti, zagotavljajo ventil za kreativno produkcijo in so vir delovnih mest". Browne pa ob tem izpostavlja, da mediji sami ne morejo "ohraniti" manjšine. Manjšinski mediji so odvisni od

---

² Avtorica tukaj navaja primer splava v ZDA. Od leta 1962 se je medijski diskurz o splavu zelo spremenil. Mediji so takrat splav označevali še kot umor, dandanes pa se splav predstavlja kot pravica ženske do nadzora nad svojim telesom in varovanja fizičnega in duševnega zdravja (Graber, 2010, str. 9).

podpore organizacij manjšine, kakor tudi od večinskih organizacij, ki tudi finančno ter strokovno podpirajo razvoj takšnih medijev (Browne 1996, str. 59, 233).

Cormack medijem dodeljuje pomembno vlogo pri vzpostavljanju skupnega javnega prostora pripadnikov manjšine, saj mediji posredujejo znanje, ki občinstvu omogoča, da sodeluje v kompleksnih družbenih aktivnostih (kakor so to politični in družbeni razvoj). To je povezano s konceptom javne sfere – prostorom za javno razpravo o družbenih problemih. Koncept javne sfere pa "nedvoumno predpostavlja skupnost govorcev istega jezika". Manjšinska skupnost se le težko politično razvije, če nima skupne javne sfere, katere nosilci so mediji. Mediji v manjšinskem jeziku pripadnikom manjšine krepijo zavest o svoji identiteti in jih povezujejo v obrambi proti drugim, močnejšim jezikovnim in kulturnim skupinam (Cormack, 2007, str. 54).

Mediji so tudi znak popolne modernizacije manjšine, saj večinske skupnosti mnogokrat manjšinam pripisujejo nazadnjaški in podeželski značaj. Manjšinski mediji so javna potrditev kultiviranosti in modernosti manjšine in so ključni za preživetje manjšine v modernem svetu (prav tam).

3.1 Pomen manjšinskih medijev za jezik narodne manjšine

Materni jezik prevzema znatno vlogo pri grajenju identitete posameznika, saj konstrukcijo in izražanje identitete omogoča predvsem jezik. Jezik in identiteta posameznika sta tako tesno povezana. To velja za vsakega posameznika, dodatno pa pridobi na pomenu, ko je v razvoj vključenih več jezikov oz. lasten jezik ni enak jeziku večinskega prebivalstva države, v kateri posameznik prebiva. Jezik pa ni le pomemben za razvoj identitete posameznika, ampak tudi za konstrukcijo identitete družbenih skupin v oziru na njihovo narodno identiteto. Skupni jezik je lahko v družbenih skupinah celo bolj pomemben od skupnega kulturnega ozadja ali enakega geografskega porekla (Starke, 2014, str. 59–60).

Materni jezik tako prevzema eno ključnih vlog pri ohranjanju narodnostne identitete manjšine. Množični mediji manjšin, ki so posebno vplivni na področju ohranjanja in razvijanja jezika in kulture narodne manjšine, pa zagotavljajo informiranje v maternem jeziku (Munda Hirnök, 1998, str. 253).

Množičnim medijem se pripisuje pomembna vloga pri oblikovanju knjižnega jezika in uveljavljanju nacionalnih jezikov. S tem da so mediji del javne sfere, pridobi to, kar se pojavi

v množičnih medijih, na pomenu. Mediji se spoprimejo z jezikovnimi viri, jih preoblikujejo in jih nato dajo občinstvu na razpolago. Proizvajajo besedne in miselne povezave, ki jih občinstvo sprejme kot "avtoritete" in služijo kot primer pravilne rabe jezika. Mediji lahko tako okrepijo ali zaustavijo spreminjanje jezika (Busch, 2004, str. 31–32).

Mediji narodnih manjšin v primerih, ko manjšinski jezik ne oz. zelo redko nastopa v večinskih množičnih medijih, prevzamejo nalogo obrambe asimilaciji in uravnotežijo vpliv večinskega jezika, ki dominira v medijski pokrajini (Moring, 2007, str. 20). V prid izpopolnjevanja besednega zaklada občinstva novinarji manjšinskih medijev pogosto opravljajo težavno nalogo prevajanja in jezikovnega oblikovanja, saj so jim izvorni viri za medijsko produkcijo pogosto na voljo le v večinskem jeziku (Busch, 2004, str. 58). S pomočjo medijev se tako jezik manjšine razvija in dopolnjuje. Mediji tako pripomorejo k funkcionalni popolnosti jezika – posamezniki s pomočjo manjšinskih množičnih medijev širijo svoj besedni zaklad in možno jim je živeti svoje življenje v maternem jeziku, ne da bi jim bilo potrebno v vsakdanji govor vnašati besede iz drugih jezikov (Moring, 2007, str. 18).

4 SLOVENSKA NARODNA SKUPNOST NA AVSTRIJSKEM KOROŠKEM

V Avstriji živi šest narodnih skupnosti,³ ki so bile leta 1955 priznane kot avtohtone narodne manjšine in jim je bil podeljen posebni pravni status. Med njimi je tudi slovenska narodna skupnost na avstrijskem Koroškem in Štajerskem (Purkarthofer in drugi, 2005, str. 2). Pripadniki avtohtonih narodnih skupnosti kot državljani Avstrije uživajo enake pravice kot vsi drugi avstrijski državljani, dodatno pa je nekaj pravnih aktov,⁴ ki dodatno ščitijo pravice, jezik in kulturo narodnih manjšin (Bundeskanzleramt Österreich, 2017).

Avstrijski lingvist Heinz-Dieter Pohl ugotavlja, da so pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem razpršeno naseljeni po južnem delu zvezne dežele in ni mogoče govoriti o strnjemem naselbinskem območju. V občinah odstotek pripadnikov močno niha – npr. med 5% v občini Štalenska gora in 95% v občini Sele. Koroški Slovenci živijo v jezikovno mešanem naselbinskem območju, ki je vseskozi obdano z nemško govorečim večinskim prebivalstvom (Pohl, 2009, str. 119).

Neuradni viri ocenjujejo, da na avstrijskem Koroškem in Štajerskem živi med 40.000 in 50.000 pripadnikov slovenske manjšine (prav tam, str. 3). Leta 2001 je 17.953 avstrijskih državljanov ob ljudskem štetju navedla slovenščino kot občevalni jezik (Statistik Austria, 2008). Od tega je bilo 13.109 prebivalcev avstrijske Koroške oz. 2,48 % celotnega prebivalstva Koroške. Leta 1951, na prvem ljudskem štetju po drugi svetovni vojni, je slovenščino kot občevalni jezik navedlo še 42.095 prebivalcev oz. 8,86 % koroškega prebivalstva, konec 19. stoletja, leta 1880, pa je slovenščino kot občevalni jezik navedla še več kot četrtina koroškega prebivalstva oz. 85.051 prebivalcev (Ogris, 2010, str. 67). Iz teh števil je možno razbrati drastičen upad slovenske narodne skupnosti na Koroškem vse od začetka 20. stoletja.

---

³ Republika Avstrija je naslednjim šestim narodnim skupnostim dodelila status priznane avtohtone manjšine: Slovincem na Koroškem in Štajerskem, Hrvatom na Gradiščanskem, Madžarom na Dunaju in Gradiščanskem, Romom in Sintom, Čehom na Dunaju in Slovakom na Dunaju (Bundeskanzleramt Österreich, 2017).

⁴ Kot najpomembnejše pravne akte Urad zveznega kanclerja navaja 8. člen Zvezno-ustavnega zakona, 5. odstavek 3. dela Državne pogodbe iz Saint-Germain-en-Laye, 7. člen Avstrijske državne pogodbe, Zvezni zakon o narodnih skupnosti, Zakon o manjšinskem šolstvu na Gradiščanskem in Zakon o manjšinskem šolstvu na Koroškem (Bundeskanzleramt Österreich, 2017).

Kljub pomislekom, da je ugotavljanje števila pripadnikov manjšine na podlagi ljudskih štetij sporno iz več razlogov, mdr. zaradi možnosti zunanjih pritiskov, zavajajočih kategorij⁵ in pristranske analize (Ogris, 2010, str. 67; Zupančič, 1999, str. 97), so ljudska štetja "edini uradni znak regionalne razširjenosti narodnih skupnosti in njihove približne številčnosti" in se jim mora zato tudi pripisati legitimnost (Ibounig, 2011, str. 82).

4.1 Zgodovina slovenske manjšine na Koroškem

4.1.1 Obdobje pred drugo svetovno vojno

Alpski Slovani so se na območje današnjega ozemlja južne Avstrije naselili sredi 6. stoletja. Na tem območju se je izoblikovala tudi prva po virih znana slovanska država – Karantanija (na Gosposvetskem polju, severno od Celovca). Bavarci so na ta območja prišli v času pokristjanjevanja in v sredini 8. stoletja prevzeli oblast nad ozemljem Karantanije. Kljub bavarski oblasti so obredi, kot je bilo ustoličenje karantanskih vojvod, še naprej (do leta 1414) potekali v slovenskem jeziku. S prihodom Bavarcev so se prebivalci slovenskega izvora začeli postopoma umikati na območje južne in jugovzhodne Koroške in nižje Štajerske (nekoč so bile naselbine alpskih Slovanov vse do Donave). Vse do sredine 19. stoletja so Nemci in Slovenci na tem območju mirno živeli v skupni državi. Z začetkom nacionalno-političnih gibanj po letu 1848 pa se je tudi na tem območju začel prebujati nacionalizem. Slovenci, ki so se na tem območju od nekdaj pretežno preživljali s kmetijstvom, so bili v podrejenem položaju Nemcem, ki so kot liberalno meščanstvo svoj vpliv izkoristili za zatiranje slovenskega prebivalstva (Klemenčič M. in V. Klemenčič, 2006/2007, str. 23; Ogris, 2010, str. 36–38; Zupančič, 1999, str. 13).

Prelomna točka za slovensko prebivalstvo na območju avstrijske Koroške in Štajerske je bila prva svetovna vojna in razpad Avstro-Ogrske leta 1918, ki so mu sledili boji za ozemlja z nacionalno-mešanim prebivalstvom. Na večinsko nemško govorečem ozemlju so se hitro začele

---

⁵ Leta 2001 so na ljudskem štetju prebivalcem dali možnost označevanja *slovenščine* in *vindiščine*, kot občevalna jezika (več o *vindiščini* v pripombi 6). Vsota prebivalcev, ki je izbrala vindiščino, je bila nato prišteta govorcem jezikov priznanih narodnih skupnosti, ne pa tudi uporabnikom slovenščine (Statistik Austria, 2008).

izoblikovati meje bodoče prve avstrijske republike, na južnem Koroškem in na Štajerskem pa so se vneli vojaški spopadi za ozemlje. Medtem ko se je na Štajerskem po zaslugah generala Rudolfa Maistra hitro določila severna meja države Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS), so rešitev za spor o meji na južnem Koroškem iskali na pariški mirovni konferenci leta 1919. Posebna Milesova komisija je Mežiško dolino in Jezersko prisodila Jugoslaviji, preostalo ozemlje pa je razdelila na dve coni (A in B) ter odredila plebiscit, na katerem naj bi prebivalci sami odločali o svoji usodi. Kljub številčnejšemu slovenskemu prebivalstvu na območju cone A, kjer so plebiscit izvedli 10. oktobra 1920, so se volilni upravičenci odločili z 59,04 % za priključitev Avstriji. V coni B, ki je bila pod upravo Avstrije, tako sploh ni več prišlo do plebiscita (Ogris, 2010, str. 52; Zupančič, 1999, str. 89).

Slovenci na južnem Koroškem in Štajerskem so tako postali avtohtona narodna manjšina v prvi avstrijski republiki, ki je bila sicer razmeroma številčna, a socialno šibka in brez politične moči. Predvsem na Koroškem je bila manjšina potisnjena ob rob družbenega življenja in kljub začetnim prizadevanjem za mirno sožitje so se kmalu izoblikovale težnje k razdvajanju slovenske manjšine na "vindišarje"⁶ in nacionalne Slovencev, ki so privedle k oslabitvi skupnosti. Nacionalne Slovence so na južnem Koroškem označili za izdajalce, vindišarji pa so obveljali kot Nemcem prijazni in voljni asimilacije. Asimilacijo je pospeševal tudi ločen nacionalni razvoj Slovencev, saj so bili zaradi državne meje ločeni od svoje narodne matice (Ogris, 2010, str. 52–53; Zupančič, 1999, str. 90–91).

Gospodarska kriza iz 20. let 20. stoletja je prizadela tudi Avstrijo, kjer so težavne finančne in družbene razmere pogojevale vzpon nacionalsocializma. Leta 1938 se je s priključitvijo Avstrije tretjemu rajhu začelo množično zastrahovanje, zasledovanje in preseljevanje zavednih Slovencev z območja južne Koroške. V javnosti je bila prepovedana raba slovenščine in ukinjena so bila vsa slovenska kulturna društva. Represija nad slovenskim prebivalstvom na Koroškem in val izseljevanj leta 1942 sta bila povod za tvorbo oboroženega upora proti nacistični oblasti. Jedro partizanskega gibanja so tvorili predvsem begunci iz nemške vojske –

---

⁶ Pojem "vindiš" in "vindišarji" se je pojavil že pred prvo svetovno vojno. Z njim se je označevalo Slovence, ki so bili prijazni do Nemcev oz. so bili "zvesti Koroški" ali "zavestni Avstrijci". Pojem je bil politiziran v 20. letih prejšnjega stoletja – vindišarji naj bi bili jezikovno gledano Slovenci, a se naj ne bi izrecno opredelili k slovenskemu narodu, predvsem ne politično. "Vindiš" naj bi bil jezik vindišarjev, ki naj bi bil ločen od slovenščine – nekaka mešanica med slovenščino in nemščino. To teorijo jezikoslovci zavračajo, saj se vsa narečja koroških Slovencev poslužujejo slovenske slovnice, pomožnih besed in osnovnega slovenskega besednega zaklada. (Pohl, 2009, str. 121).

Slovenci, ki so bili prisilno mobilizirani v nemško vojsko. Partizani na Koroškem so bili edini organizirani upor proti nacionalsocialistični oblasti znotraj Avstrije, dejstvo, ki so ga avstrijski politiki kasneje izkoristili v pogajanjih o avstrijski državni pogodbi (Ogris, 2010, str. 53–54; Zupančič, 1999, str. 91–92).

4.1.2 Obdobje po drugi svetovni vojni

Po drugi svetovni vojni se je partizanska vojska zaradi pritiskov zahodnih sil morala umakniti z območij s slovenskim prebivalstvom znotraj Avstrije. Upravo povojne Koroške je prevzela britanska okupacijska sila. V pogajanjih o avstrijski državni pogodbi je bil izpostavljen upor koroških partizanskih gibanj proti nacionalsocialistični oblasti kot avstrijski prispevek k lastni osvoboditvi. V Avstrijsko državno pogodbo⁷ (dalje ADP), ki je bila podpisana leta 1955, je bil tako dodan 7. člen o varstvu narodnih manjšin v Avstriji. Tako je slovenski manjšini na Koroškem in Štajerskem ter hrvaški manjšini na Gradiščanskem bila med drugim zagotovljena pravica do lastnih osnovnih in srednjih šol ter tiska v slovenskem oz. hrvaškem jeziku (Avstrijska državna pogodba, 1955, 7. člen). Kljub prizadevanjem za varstvo manjšine in njene kulture pa se je nadaljevala asimilacija. Koroški Slovenci so se morali še naprej boriti za svoje pravice, ki so jim nasprotovali nemški nacionalisti. Po drugi svetovni vojni so se kmalu spet pojavile "nemškonacionalne in protislovenske organizacije" kot Koroško šolsko društvo-Südmark, Zveza koroških borcev (Abwehrkämpferbund) in Koroška domovinska služba (Heimatdienst). Namen nemškonacionalnih organizacij je bil predvsem zatiranje pravic koroških Slovencev in razcepitev slovenske narodne manjšine.⁸ Jasno nasprotovanje pravicam koroških Slovencev se je jasno izrazilo v nasprotovanju dvojezičnemu šolstvu na južnem Koroškem. Tako so nemški nacionalisti leta 1958 prisilili koroški deželni šolski svet v sprejem odloka o razveljavitvi zakonskega določila o obveznem dvojezičnem pouku v občinah z najmanj deset odstotkov prebivalstva s slovenskim občevelnim jezikom.⁹ Nemški nacionalisti

---

⁷ Avstrijska državna pogodba – *Österreichischer Staatsvertrag*, podpisana 15. maja 1955, v veljavi od 27. julij 1955.

⁸ Koroška domovinska služba je v posebnem propagandnem letaku zapisala, da si prizadeva za "oblikovanje izvedbene uredbe o državni pogodbi na temelju izhodiščnega načela, da naši "vindiši" niso nobeni (nacionalni) Slovenci" (Klemenčič M. in V. Klemenčič, 2006/2007, str. 57).

⁹ Uredbo o novem oblikovanju dvojezičnih ljudskih šol na južnem območju Koroške je 3. oktobra 1945 sprejela Začasna koroška deželna vlada in je temeljila na zamisli nekdanjega predsednika Pokrajinskega odbora

pa niso uspeli preprečiti ustanovitve Zvezne slovenske gimnazije leta 1957, ki je posledično oblikovala "nov" sloj izobraženih koroških Slovencev. Tako se je slovenščina na Koroškem postopoma lahko uveljavila kot jezik zdravnikov, učiteljev, odvetnikov, poslovnežev in umetnikov ter opustila sinonim jezika neizobraženega prebivalca podeželja. To je pogojevalo tudi vzpon slovenskih posameznikov po družbeni lestvici in oblikovala se je družbena elita, ki se je uspešno vključila v vse strukture večinske družbe (Domej, 2000/2001, str. 31–46; Klemenčič M. in V. Klemenčič, 2006/2007, str. 56–57; Ogris, 2010, str. 54–55; Zupančič, 1999, str. 92–95).

Kljub vsem prizadevanjem se je število prebivalcev s slovenskim občevalnim jezikom glede na rezultate ljudskih štetij na avstrijskem Koroškem med letoma 1910 in 1971 na nekaterih območjih zmanjšalo za okoli 70 odstotkov (gl. Tabela 4.1).

Tabela 4.1: Številčni razvoj slovenskega občevalnega jezika na avstrijskih ljudskih štetij od leta 1910 do leta 2001

Leto	Koroška	Avstrija skupno
1910	66.463	74.210
1939	43.658 (vključno z "vindiš")	47.639
1951	19.658 (oz. 42.095 ob upoštevanju vseh kombinacij: "nemščina-slovenščina", "nemščina-vindiš" itd.)	19.976
1961	24.911	n.p.
1971	20.972 (od tega 3961 "vindiš")	23.579
1981	16.552 (od tega 2348 "vindiš")	18.640
1991	14.850 (vključno z "vindiš")	17.379
2001	12.586, dodatno 567 "vindiš" (od tega 547 rojenih v Avstriji)	17.953 (avstrijski državljani, od tega 13.225 v Avstriji rojenih), dodatno 6.891 tujcev in ena oseba "vindiš"

Vir: Pohl (2009, str. 119)

---

osvobodilne fronte za slovensko koroško Joška Tischlerja (Klemenčič M. in V. Klemenčič, 2006/2007, str. 39–40).

Strokovnjaki nesorazmerno visok upad števila slovenskega prebivalstva pripisujejo predvsem močnim asimilacijskim pritiskom in manipulacijam pri ljudeh. Razmerje med manjšino in nemško govorečo večino je tako tudi po podpisu avstrijske državne pogodbe ostalo napeto. Tako imenovano "vprašanje topografskih napisov" oz. "Ortstafelfrage", debata o postavitvi dvojezičnih topografskih napisov na območjih južne Koroške, kjer prebivajo koroški Slovenci, je v letih po drugi svetovni vojni postal najbolj politiziran in medijsko izpostavljen spor med koroškimi Slovenci in političnimi predstavniki na Koroškem. Nasilna odstranitev novo postavljenih dvojezičnih topografskih napisov leta 1972 – t.i. "Ortstafelsturm" – s strani posameznikov iz nemškega večinskega prebivalstva – je v mnogih koroških Slovencih ponovno vzbujala občutke ogroženosti. Nekateri koroški politiki so še naprej izkoriščali odklon do slovenskega jezika kot politični instrument ter tako onemogočili normalizacijo odnosov med slovenskim manjšinskim in nemškim večinskim prebivalstvom (Kert Wakounig, 2010). Predvsem desničarska politična stranka Svobodnjaška stranka Avstrije (FPÖ) je, od leta 1989 z vodjem stranke Jörgom Haiderjem, negativno vplivala na poskuse reševanja vprašanj manjšinskih pravic (Klemenčič in Klemenčič, 2006, str. 214).

Desetletja po podpisu ADP je zaznamoval, ob vprašanju dvojezičnih topografskih napisov, boj za dvojezične ljudske in višje šole v Celovcu, glavnem mestu dežele Koroške. Kljub ostrim nasprotovanjem FPÖ in Koroške domovinske službe je leta 1990 v Celovcu začela delovati Dvojezična zvezna trgovska akademija in leto kasneje še javna dvojezična ljudska šola (prav tam, str. 217 in 231).¹⁰

Poskusi izpolnitve 7. člena ADP s postavitvijo dvojezičnih topografskih napisov so se množili po letu 2000, koroški Slovenci pa so se morali še naprej spopadati z nasprotovanjem vodje koroške FPÖ Jörgom Haiderjem, ki je bil od leta 1999 spet na poziciji koroškega deželnega glavarja (prav tam, str. 246).

Kljub prizadevanjem nekaterih politikov in organizacij koroških Slovencev za skupno rešitev do rešitve tudi ni prišlo v jubilejnem letu 2005 ob 50. obletnici podpisa ADP. Koroški deželni

---

¹⁰ Vodja FPÖ in koroški deželni glavar Jörg Haider je z ozirom na ustanovitev javne dvojezične ljudske šole v Celovcu vsem staršem prijavljenih otrok zagrozil z "ugotavljanjem pripadnosti manjšini". Haider je bil mnenja, da bi se lahko v šolo vpisali samo otroci slovenske narodne skupnosti, ne pa tudi otroci nemške narodne skupnosti. Haiderjevemu "preizkusu narodnosti" so se ob rob postavili tako pripadniki slovenske manjšine, kakor tudi večina demokratično usmerjenih avstrijskih državljanov. Protiustavnega "preizkusa" nikoli ni bilo, saj je moral Haider predčasno odstopiti s položaja deželnega glavarja zaradi izjav o politiki zaposlovanja v tretjem rajhu (Klemenčič in Klemenčič, 2006, str. 217–218).

glavar Haider je "vprašanje o topografskih napisih" izkoriščal tudi v namen avstrijskih parlamentarnih volitev leta 2006, na katerih je nastopil s svojo novo stranko BZÖ. V koroških časopisih je bilo tako možno brati volilni oglas "Koroška bo enojezična", nekaj tednov poprej pa je deželni glavar na nemške enojezične table v Pliberku (Bleiburg) in Drveši vasi (Ebersdorf), za kateri je ustavno sodišče spomladi 2006 odločilo, da morata biti dvojezični, dal dodatno pritrditi desetkrat manjše table s slovenskim imenom vasi (prav tam, str. 313).

Haiderjev boj proti dvojezičnim tablam se je končal z nepričakovano smrtjo koroškega deželnega glavarja v prometni nesreči 11. oktobra 2008 (Šimac in STA, 2008).

Po Haiderjevi smrti je bila Koroška do deželnih volitev leta 2013 še v rokah njegove stranke BZÖ, ki se je leta 2009 preimenovala v FPK, nato pa je oblast na Koroškem prevzela socialnodemokratska SPÖ. V deželni zbor so se uvrstili trije Slovenci,¹¹ toliko kot še nikoli (Červek, 2013). Konsenz o postavitvi dvojezičnih tabel pa je bil dosežen že dve leti pred zgodovinskimi političnimi spremembami. "Koroška skupina za konsenz", ki so jo sestavljali predstavniki koroških Slovencev in desničarske Koroške domovinske službe, si je na sestankih že leta prizadevala za soglasni dogovor o dvojezičnih topografskih napisih. Leta 2009 je skupina svoje delovanje še okrepila s skupnimi dogodki, praznovanji "koroško–slovenskega prijateljstva", predavanji ipd. Vzdušje med skupinama se je izboljšalo in tudi deželna in državna politika sta bili primorani, da se znova spoprimejo z "vprašanjem o dvojezičnih tablah". Leta 2011 je nato prišlo do podpisa skupnega soglasja vseh vpletenih strani in do postavitve 164 dvojezičnih tabel (Karner, 2011, str. 225–229). Tako se je rešil eden največjih sporov med koroškimi Slovenci in večinskim nemškim prebivalstvom (Vavti, 2013, str. 12).

4.2 Organizacije in izobraževalne ustanove koroških Slovencev

Koroški Slovenci so razmeroma dobro organizirana narodna manjšina, ki si neprestano prizadeva za svoj obstoj. Po drugi svetovni vojni sta bili ustanovljeni dve krovni organizaciji: Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Zveza slovenskih organizacij (ZSO). Leta 2003 je bila ustanovljena še tretja organizacija Skupnost koroških Slovencev in Slovenk (SKS). Slovenska manjšina ima tudi svojo politično stranko – Enotno listo (EL), ki nastopa na

---

¹¹ V deželni zbor so se uvrstili Ana Blatnik (SPÖ), Zalka Kuchling (Die Grünen) in Lojze Dolinar (Team Stronach) (Červek, 2013).

občinskih in deželnih volitvah ter občasno sodeluje s stranko Zelenih in Liberalnim forumom (Ogris, 2010, str. 67–68).

Ponudba kulturnih, športnih in glasbenih ustanov koroških Slovencev je izjemno pestra. Pod okriljem Slovenske prosvetne zveze (SPZ) deluje več kot 70 kulturnih društev, zborov ter gledaliških in lutkovnih skupin (Slovensko prosvetno zveza, 2015). Slovenska športna zveza (SŠZ) ima 34 včlanjenih društev, najuspešnejši med njimi sta odbojgarski klub Aich/Dob, ki se uvršča med najboljše avstrijske odbojgarske klube, in košarkarski klub KOŠ, ki nastopa v 2. avstrijski zvezni ligi (Slovenska športna zveza, 2017).

Člen 7 Avstrijske državne pogodbe¹² in Zakon o manjšinskem šolstvu na Koroškem urejata pravice slovenske narodne skupnosti do pouka v slovenskem jeziku na osnovnih in srednjih šolah. V šolskem letu 2015/2016 je 61 ljudskih šol na Koroškem izvajalo dvojezični pouk. Pouk je obiskovalo 2.245 učencev med 6 in 10 letom. Na srednjih in glavnih šolah je bilo k pouku slovenščine prijavljenih 308 učencev med 10 in 14 letom (Landesschulrat für Kärnten, 2016, str. 48 in 74). Zvezna gimnazija in zvezna realna gimnazija za Slovence v Celovcu, Dvojezična zvezna trgovska akademija in Višja šola za gospodarske poklice v Št. Petru¹³ so višješolske ustanove slovenske narodne skupnosti, na katerih je učni jezik slovenščina oz. se poučuje dosledno dvojezično (nemško in slovensko). Usposabljanje za dvojezično vzgojo in poučevanje pa ponujata Zvezni zavod za pedagogiko otroškega varstva in Pedagoška visoka šola, na kateri se izobražujejo učitelji za ljudske šole (Ogris, 2010, str. 99).

---

¹² Avstrijska državna pogodba 7. člen 3. odstavek (Avstrijska državna pogodba, 7. čl.): Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zadevi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvaške šole.

¹³ Zvezno gimnazijo in zvezno realno gimnazijo za Slovence je v šolskem letu 2015/2016 obiskovalo 575 dijakov, Dvojezično zvezno trgovsko akademijo je obiskovalo 216 dijakov in Višjo šolo za gospodarske poklice v Št. Petru je obiskovalo 133 dijakov (Landesschulrat für Kärnten, 2016, str. 76–82).

5 MEDIJSKA SITUACIJA SLOVENSKE MANJŠINE NA AVSTRIJSKEM KOROŠKEM

Slovenska manjšina na avstrijskem Koroškem nima dostopa do regionalnih časopisov, ki bi vsak dan izhajali v manjšinskem jeziku. V koroških dnevnikih ni redne kolumne ali rednih prispevkov v slovenskem jeziku (Busch, 2013, str. 40). Slovenski mediji, ki bi manjšini zagotovili stik s slovenskim jezikom, pa ne dosežejo slovenske manjšine na Koroškem (Busch, 1993, str. 81; Grafenauer in Munda Hirnök, 2013, str. 15). Predvsem slovenski tiskani mediji med koroškimi Slovenci nimajo publike, razen posameznikov, ki poklicno sledijo medijem iz Slovenije (Grafenauer in Munda Hirnök, 2013, str. 15). Razlogi so različni, a izpostaviti je treba predvsem vsebino dnevnikov, ki se osredotoča na notranjepolitično dogajanje v Sloveniji in tako ne zadovolji pričakovanj in potreb koroških Slovencev ter zamude pri dostavi (Busch, 1993, str. 81; Grafenauer in Munda Hirnök, 2013, str. 15) .

Zaradi pretežno nemško govorečega okolja, igrajo slovenski manjšinski mediji ključno vlogo za narodno skupnost. "Kljub temu da niso neposredno jezikovno vzgojni, imajo močan vpliv na jezikovno znanje in jezikovno sposobnost," ugotavlja raziskovalka Brigitte Busch (1993, str. 81).

5.1 Pravni okvir manjšinskih medijev v EU in Avstriji

Posebne pomena za varstvo pravic manjšinskih jezikov je Evropska listina regionalnih in manjšinskih jezikov¹⁴ (1998), ki je "prvi mednarodni dokument, ki se v celoti ukvarja z enim od področij varstva manjšinskih pravic". (Klopčič, 1998, str. 61) Vsebuje določila na področjih vzgoje, izobraževanja, dela pravosodnih organov, medijev, kulturnih dejavnosti itd. Na področju medijev listina države podpisnice zavezuje, da za uporabnike manjšinskih oz. regionalnih jezikov zagotovijo oz. spodbujajo (Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih, 1998, 11. člen):

---

¹⁴ Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih, podpisana 3. julija 1997 v Strasbourgu, v veljavi od 1. marca 1998.

- a. Ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali ukrejejo vse potrebno, da radio in televizija uvrstita v program oddaje v regionalnih ali manjšinskih jezikih.
- b. Produkcijo in distribucijo avdio in avdiovizualnih del v regionalnih ali manjšinskih jezikih.
- a. Ustanovitev vsaj enega časopisa v regionalnih ali manjšinskih jezikih in/ali redno objavljane časopisnih prispevkov v regionalnih ali manjšinskih jezikih.
- b. Krijejo dodatne stroške oz. sprejmejo ukrepe za finančno pomoč za javna glasila in avdiovizualno produkcijo v regionalnih ali manjšinskih jezikih.
- c. Usposabljanje novinarjev in drugega osebja javnih glasil v regionalnih ali manjšinskih jezikih.
- d. Svobodo neposrednega sprejemanja radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav, ki se oddaja v enaki ali sorodni obliki, kot je regionalni ali manjšinski jezik. Države morajo zagotoviti prost pretok informacij v regionalnih ali manjšinskih jezikih in ne smejo uvajati nobenih restrikcij za svobodo izražanja, razen tistih, ki so z zakonom določene v demokratični družbi.
- e. Predstavitev in upoštevanje interesov uporabnikov regionalnih ali manjšinskih jezikov v organih, ki so lahko ustanovljeni v skladu z zakonom z nalogo, da jamčijo za svobodo in pluralizem javnih glasil.

V pravnih predpisih Republike Avstrije se pravice manjšin do javnih glasil oz. avdiovizualnih vsebin omenjajo le v 7. členu ADP in so omejene na pravice hrvaške in slovenske avtohtone manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem (Avstrijska državna pogodba, 1955, 7. člen). Zakon o avstrijski radioteleviziji ORF ali Zakon o medijih pravic avtohtonih manjšin ne omenja.

5.2 Mediji slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem

Obstaja več medijev v slovenskem jeziku na avstrijskem Koroškem, ki jih manjšina izdaja in ustvarja sama. Pravico do medijev v slovenskem jeziku narodni manjšini na avstrijskem

Koroškem zagotavlja 7. člen ADP, ki slovenski manjšini na Koroškem in Štajerskem dodeljuje pravico do tiska oz. medijev v lastnem jeziku¹⁵ (Avstrijska državna pogodba, 1955, 7. člen).

5.2.1 Tisk

Med drugo svetovno vojno je nacistična oblast v Avstriji prepovedala izhajanje tiska v slovenskem jeziku. Po zmagi zavezniških sil nad nacistično Nemčijo je britanska zasedbena oblast leta 1945 ustanovila slovenski tednik *Koroška kronika*. Junija leta 1946 so koroški Slovenci sami začeli izdajati *Slovenski vestnik*, tri leta kasneje je Narodni svet koroških Slovencev (NSKS), novoustanovljeni politični organ narodne manjšine, dobil svoje glasilo v obliki publikacije *Naš tednik*. Britanska zasedbena oblast je leta 1950 nehala izdajati Koroško kroniko in jo združila s tednikom *Naš tednik*. Leta 2003 je nato prišlo do združitve tednikov *Slovenski vestnik* in *Naš tednik* in s 1. januarjem je začel izhajati tednik *Novice* (Malle in Entner, 2003; Ogris, 2010, str. 85).

Najstarejši slovenski tiskani medij na avstrijskem Koroškem je tedensko izhajajoči cerkveni list *Nedelja – cerkveni list krške škofije*, ki je bil ustanovljen leta 1929. Leta 1941 je izhajanje Nedelje prepovedala nacistična oblast, tednik pa je ponovno zaživel decembra leta 1945. Vsebino tednika so do 80. let prejšnjega stoletja ustvarjali izključno cerkveni delavci, kasneje se je časopis odprl tudi laikom ("Izhaja 90 let, pa vendar ni priletna", 2016). Izdajatelj publikacije je Dušnopastirski urad krške škofije. Tednik ima okoli 2500 naročnikov. Trenutno uredništvo sestavljajo štirje uredniki in okoli 15 dopisnikov (Merljak, 2016).

Ob 90-letnici časopisa je glavni urednik Hanzi Tomažič izpostavil skrb za slovenski jezik in poudaril, da je ena pomembnejših nalog tednika prav ustvarjanje javnega prostora, kjer je jezik slovenski, saj v družbenem okolju bralcev prevladuje nemški jezik (prav tam). Vsebina Nedelje se ob cerkvenih vsebinah, dotakne tudi aktualnih tem, ki so pomembne za slovensko manjšino na Koroškem (Merljak, 2016).

---

¹⁵ Avstrijska državna pogodba 7. člen 1. odstavek (Avstrijska državna pogodba, 1955, 7. čl.): Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji kakor vsi drugi avstrijski državljani, všteti pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.

Na svoji spletni strani, ki deluje pod okriljem katoliške Cerkve na Koroškem, so bralcem na voljo prispevke iz tednika, kratke novice iz Slovenije, posebne priloge Nedelje in blogi. Medtem ko se novice iz Slovenije osvežujejo dnevno, so ostale vsebine starejše. Kakor Novice je tudi Nedelja prisotna na družbenem omrežju Facebook. Uredništvo objavlja zanimivosti, slike z dogodkov in novičke iz uredništva.

Novice in Nedelja sta tednika, ki sta prerasla v osrednja tiskana medija koroških Slovencev, medtem ko je večina drugih tiskanih medijev izhajala le določen čas in bila nato ukinjena (Ogris, 2010, str. 85).

5.2.2 Radiotelevizija

Od januarja leta 1949 je javni radio na avstrijskem Koroškem začel s predvajanjem oddaj v slovenskem jeziku. Regionalna postaja avstrijske radiotelevizije ORF je poslušalcem na Koroškem vsak dan pripravila 50-minutno oddajo v slovenskem jeziku. Na koroškem ORF-u se je v ta namen izoblikovalo slovensko uredništvo, ki je pripravljalo oddajo (Ošlak, 2013a).

Leta 1998 sta zaživel dve slovenski radijski postaji Radio Agora in Radio Korotan (od leta 2002 Radio Dva), ki sta na skupni frekvenci začeli oddajati celodnevni slovenski radijski program. Po trinajstih letih skupnega ustvarjanja se je leta 2011 Radio Dva odločil samostojno zaprositi za frekvenčno licenco (prav tam). Avstrijski komunikacijski urad (KommAustria) je nekdanje skupno frekvenco za naseljitveno ozemlje slovenske narodne skupnosti dodelil Radiu Agora, ki je prav tako samostojno zaprosil za licenco. Radiu Dva je tako ostal brez licence za oddajanje in bil kasneje ukinjen (Košnjek, 2011).

Radio Agora danes oddaja večjezični program v slovenščini, španščini, angleščini, nemščini, hrvaščini, srbščini in v bosanskem jeziku. Uredništvo radia vsak dan pripravi štiri ure slovenskega programa. Dodatnih osem ur programa v slovenskem jeziku na dan prispeva uredništvo slovenskega sporeda ORF, ki z radiem Agora sodeluje od leta 2004. Slovenski manjšini je tako na voljo dvanajst ur slovenskega radijskega programa na dan (Radio Agora, 2016).

Od leta 1989 slovenski spored ORF vsak teden pripravlja pol-urno informativno oddajo *Dober dan, Koroška!* (Busch, 2013, str. 39–41). Oddaja je bila umeščena v program avstrijske radiotelevizije v sklopu regionalizacije in se oddaja ob nedeljah med 13.30 in 14.00 na

regionalni koroški postaji ORF ter med četrto in peto uro z noči iz nedelje na ponedeljek na vseh regionalnih postajah ORF.

5.3 Slovenščina kot jezik manjšinskih medijev na avstrijskem Koroškem

Do sredine 20. stoletja je bila slovenščina za večino prebivalstva v jugovzhodnem delu Koroške "prevladujoči jezik vsakdana". Razmere so se spremenile zaradi asimilacije slovensko govorečega prebivalstva in selitvenih tokov, ki so na to območje pripeljali nemško govoreče prebivalstvo (Domej, 2000/2001, str. 42). Od takrat se tudi na jugovzhodnem delu Koroške začela nemščina širiti na strošek slovenskega jezika (Pohl, 2009, str. 117). Zgodovinski okvir, ki je bil prikazan v poglavju 4.1, jasno prikazuje dominanco nemške narodne skupnosti in prestižnejši družbeni položaj nemščine. Kljub prizadevanjem slovenske manjšine na Koroškem in manjšini prijaznim zakonom, se slovenščina zato nikoli ni uveljavila kot legitimni jezik v javnem življenju. Nemščina se je kot jezik večine utrdila v vseh javnih pogovornih položajih, slovenščina pa je priznana le kot sredstvo za sporazumevanje v zasebni rabi (Busch, 1993, str. 82–82).

Razlogi za dominanco nemškega jezika v javni rabi so različni – kot že omenjeno velik del pripomore zgodovinski razvoj Slovencev na avstrijskem Koroškem in družbena premoč nemškega večinskega prebivalstva. Pomembno vlogo pa igra tudi zavedna in nezavedna asimilacija in visoka stopnja dvojezičnosti med pripadniki slovenske manjšine. Malodane vsi koroški Slovenci od otroštva obvladajo tako slovenščino kot nemščino, v nasprotju pa le zelo mali delež večinskega nemško govorečega prebivalstva v središčih aglomeracije govori slovensko, v dvojezičnih območjih pa le nekateri razpolagajo z osnovnim znanjem slovenščine. Zanimanje za usvajanje slovenščine kot tujega jezika se je sicer s pristopom Slovenije k EU povečalo, a razmeroma majhno slovensko jezikovno območje (okoli 2,2 milijona govorcev) ne spodbuja mnogih, da bi se naučili jezika (Pohl, 2009, str. 122). Pomanjkanje slovenščine v javnem življenju in prevladovanje nemščine pa je tudi privedlo do zmanjševanja znanja slovenščine, saj mladi govorci slovenščine, tudi v najmanj "germaniziranih" vaseh, kažejo znake "neenake dvojezičnosti" oz. je njihovo znanje slovenščine občutno slabše od znanja nemščine (Priestly, 1990, str. 136).

Po možnem zaključku dvojezične izobrazbe se večina koroških Slovencev s svojim maternim jezikom srečuje le še v družinskem in zasebnem okolju, v slovenskih kulturnih društvih,

slovenskih zadrugah, hranilnicah in pri verskih obredih v katoliški Cerkvi. Na ostalih področjih javnega življenja prevladuje nemščina (Pohl, 2009; Zupančič, 1999, str. 158–171).

Pomembno vlogo pri ohranjanju slovenskega jezika in jezikovni socializaciji ter utrjevanju posameznikovega jezikovnega znanja igrajo mediji slovenske manjšine (Busch, 2013, str. 40). Tako so slovenski manjšinski mediji na avstrijskem Koroškem pomembni ne le za ohranjanje nacionalne identitete slovensko govoreče manjšine, ampak tudi odločilni za obstoj in razvoj slovenskega jezika (Grafenauer in Munda Hirnök, 2013).

Večina anketirancev, ki je sodelovala pri raziskavi slovenskega geografa in zgodovinarja Jerneja Zupančiča o Slovencih v Avstriji leta 1995, je redno prebirala enega ali oba slovenska tednika (takrat sta izhajala še Slovenski vestnik in Naš tednik) ter cerkveni list Nedelja. Tudi slovenske radijske postaje in televizijske oddaje je spremljala večina anketirancev (Zupančič, 1999, str. 176–180).

Kljub pozitivnim številkam glede spremljanja medijev koroških Slovencev pa je predvsem jezikovna plat skrb vzbujajoča. Tako Busch (1993, str. 82–83) ugotavlja, da mediji slovenske manjšine "ne morejo ponujati slovensko govorečim možnosti za izpopolnjevanje besednega zaklada, /.../ še posebno na teh področjih, ki so povezana z znanstvenim in tehničnim napredkom, kjer se stalno tvorijo nove besede. Neposredna posledica nezadovoljive medijske situacije je pogosto vpletanje iz nemščine povzetih izrazov v slovenski pogovor in od tematike odvisno preklapljanje iz enega jezika v drugega". Neologizmi se tudi prek matičnih slovenskih medijev ne morejo razširiti med pripadniki slovenske manjšine, saj predvsem tiskani mediji iz Slovenije slovenskih manjšin v sosednjih državah ne dosežejo (Grafenauer in Munda Hirnök, 2013, str. 15).

6 JEZIKOSLOVNA ANALIZA IN STILISTIČNA PRIMERJAVA POROČEVALSKIH BESEDIL

Na narodno mešanem območju na avstrijskem Koroškem imajo manjšinski mediji ob medijih večinskega prebivalstva in medijih iz slovenske matice pomembno vlogo pri celostnem pokrivanju medijskih potreb manjšine. Preučevanje različnih virov na področju manjšinskih medijev je prikazalo pomembne družbene, ekonomske in kulturne vloge, ki jih opravljajo. V ospredju tega magistrskega dela je vloga manjšinskih medijev na jezikovnem področju, saj "je jezik osnovno novinarjevo orodje" (Kalin Golob, 2005, str. 74), v primeru jezikovne manjšine mediji pogosto prevzemajo še dodatno vlogo, ki smo jo obravnavali v poglavju 3.1 – mediji skrbijo za ohranjanje in razvijanje manjšinskega jezika.

Namen magistrskega dela je ugotoviti, katere posledice ima jezikovni stik med nemščino in slovenščino za jezik manjšinskih medijev na avstrijskem Koroškem. Nadalje želimo s stilistično analizo ugotoviti, kako se razlikuje poročevalski stil Novic od poročevalskega stila slovenskih časopisov. Magistrsko delo naj služi kot podlaga za kritičen premislek o vplivu nemščine na slovenski poročevalski jezik in o poročevalskem stilu v tiskanih medijih narodne manjšine. Zato si zastavljamo naslednji raziskovalni vprašanji:

- a. *Kakšen je vpliv nemškega jezika na poročevalski jezik slovenskega manjšinskega tednika Novice?*
- b. *Kako se poročevalski stil v besedilih manjšinskega tednika Novice razlikuje od poročevalskega stila slovenskega osrednjega dnevnika Delo?*

V prvem delu jezikoslovne analize smo jezikovne posebnosti, ki nastajajo ob jezikovnem stiku slovenščine in nemščine, zbrali v tri sklope – slovnične interference, leksikalne interference in vpletanje nemških citatov, ki je podobno kodnemu preklapljanju v govornem jeziku. Nekatere slovnične napake, ki jih ne moremo nedvomno pripisati jezikovnem stiku, smo zbrali ob koncu analize.

V drugem delu analize smo izvedli primerjalno stilistično analizo besedil tednika Novice in slovenskega časopisa Delo. S primerjavo besedil smo želeli ugotoviti, kako se poročevalski stil Novic in Dela razlikuje. Pri tem smo se oprli na knjigo Toma Korošca *Stilistika slovenskega poročevalstva* (1998). Analiza je bila tudi podlaga za odkrivanje morebitnih posebnosti oz. ponavljajočih se vzorcev v besedilih tednika Novice.

6.1 Jezikoslovna analiza Novic

Slovenska manjšina na avstrijskem Koroškem je pod močnim jezikovnim vplivom nemščine. Zgodovinske dejavnike vpliva nemščine in aktualno situacijo slovenščine kot jezik koroškoslovenskih medijev smo orisali v 4. poglavju in podpoglavju 5.3.

V jezikoslovni analizi smo zbrali nekaj primerov tistih slovničnih in leksikalnih interferenc, ki jih lahko pripisujemo jezikovnemu stiku med slovenščino in nemščino. Primerov teh interferenc je v Novicah mnogo, zbrali smo tiste, ki so najbolj značilne in najbolj pogoste. Druge napake, ki smo jih zaznali med analiziranjem tednika Novice, npr. napačno postavljene vejice, besedni red, ki ne sledi načelu členitve po aktualnosti, napake pri sklonih in zaimkih ter tipkarske napake (idr. napake iz malomarnosti), ne bomo natančneje obravnavali, saj jih ne moremo nedvomno pripisati posledicam jezikovnega stika. Primere takih napak in možne razloge ter nekaj primerov pogosto uporabljenih besed, ki jih SSKJ označuje s kvalifikatorji, smo zbrali na koncu te analize po kratkem povzetku analize.

Slovenski slovar knjižnega jezika (SSKJ), Slovenski pravopis (SP) in jezikovni korpus Gigafida so bili uporabljeni kot referenčno gradivo v naši analizi.

6.1.1 Gradivo za jezikoslovno analizo

Predmet jezikoslovne analize je bilo deset številčk tednika Novice. Izvodi so bili naključno izbrani, in sicer po dva izvoda (skupno 10 izvodov) za vsako leto v časovnem okviru od leta 2011 do leta 2015. Posamezni izvodi štejejo med 16 in 24 strani.

Novice – Slovenski tednik na Koroškem je bil ustanovljen leta 2003 z združitvijo koroškoslovenskih tednikov *Naš tednik* in *Slovenski vestnik* (Bašić Hrvatinić, 2013, str. 59). Izhaja vsak petek na 16, 20 ali 24 straneh in "doseže velik del Slovencev na Koroškem, Štajerskem in Dunaju kakor tudi prijatelje v Sloveniji in zamejstvu" (Novice, 2017). Založnik publikacije je Slovenski medijski center (SloMedia), izdajatelji pa so Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem (ZSO) (prav tam).

Novice se označujejo kot nadstrankarski slovenski tednik, ki podpira prizadevanja slovenske narodne skupnosti in informira o novicah iz politike, kulture, športa, financ in drugih področij (Purkarthofer in drugi, 2005, str. 12). Ob tiskani verziji so *Novice* prisotne tudi na svetovnem spletu kot *eNovice* in ponujajo "dodatne informacije in servise ter tudi vsebine oz. prispevke,

ki v tiskanih Novicah ne bodo v celoti na voljo" (Novice, 2017). Na svoji spletni strani Novice predstavljajo tudi svoje trenutno uredništvo s štirimi člani in zborom sedmih dopisnikov (prav tam). Novice so prisotne tudi na družbenem omrežju Facebook, kjer objavljajo predvsem slike, posnetke in povezave do prispevkov na svoji spletni strani.

Vsebina tednika Novice je raznolika, sestavljajo jo novice s področja lokalne politike, športa in kulture. Velik poudarek je na lokalnih novicah, družbenih dogodkih in nasploh dogajanju, ki prizadeva koroške Slovence.

V izbranem raziskovalnem obdobju jezikoslovne analize Novic je prišlo do zamenjave glavnega urednika. Leta 2012 je Novice zapustil Silvo Kumer, s prvo izdajo Novic leta 2013 pa je novi urednik postal Peter Ošlak. Z novim urednikom so Novice doživele grafično prenovo ter nekatere vsebinske spremembe. Od leta 2013 se je tako v več izvodih pojavila nova rubrika *Brez meja*, ki vsebuje novice iz Slovenije, o dogodkih pri zamejskih Slovencih v Porabju in Italiji ter reportaže v koroških Slovencih v tujini. Z novim urednikom so Novice pridobile na ažurnosti in bralcem nudile več informacij izven meja koroškoslovenskega družbenega prostora. Nekatere stalnice, ki so prav značilne za Novice, so ostale ohranjene tudi po zamenjavi urednika, npr. rubrika *Voščila*, kjer so zbrana voščila za rojstni dan, ob poroki, zaključku študija ipd., ki jih Novicam posredujejo bralci in daljše osmrtnice koroških Slovencev (do pol A4 strani), tako poznanih kot manj znanih, ki jih pišejo novinarji Novic.

Na področju športa Novice skoraj izključno poročajo o klubih (npr. nogometni klub SAK, košarkarski klub Posojilnica Aich/Dob) in športnih uspehih koroških Slovencev. Avstrijske in slovenske športne dogodke, pri katerih ne sodelujejo koroški Slovenci, skoraj nikoli ne predstavljajo, če pa jih le, se pojavi le kaka kratka vest ali poročilo. Domnevamo lahko, da uredniški zbor predpostavlja, da bralci drugemu dogajanju sledijo prek slovenskih in avstrijskih medijev.

Oglasov je v Novicah razmeroma malo (okoli štiri do šest na izvod), predvsem so to oglasi slovenskih in koroškoslovenskih podjetij, plačane napovedi dogodkov in potovanj ter inserati avstrijskih strank pred volitvami. V več izvodih smo zaznali tudi oglase za delo, tako podjetij, ki so iskali delavce, kot tudi posameznikov, ki iščejo delo. Vsako leto Novice objavijo tudi razpis za vpis na tri slovenske srednje šole – Zvezno gimnazijo in zvezno realno gimnazijo v Celovcu, Dvojezično trgovsko akademijo in Višjo šolo za gospodarske poklice Št. Peter.

Izdaji ob veliki noči in božiču, kjer so na več straneh zbrana voščila podjetij, političnih strank, institucij koroških Slovencev idr., posebej izstopajo po obsegu in vsebini. Te izdaje obsegajo več strani (do 48 v analiziranem obdobju) in so tudi vsebinsko posvečene krščanskima praznikoma.

6.1.2 Slovníčne interference

6.1.2.1 Predlogi

Izrazita slovníčna napaka, ki se v besedilih Novic ponavlja mnogokrat in izvira iz jezikovnega stika z nemščino, je napačna uporaba predlogov. Predlogi so besede, ki "izražajo razmerje odvisnosti v besedni zvezi" in zahtevajo, da je samostalniška beseda, ki jim sledi, v določenem spolu (Toporišič, 2000, str. 110). Pri analizi poročevalskih besedil smo lahko zaznali, da novinarji pogosto prevzamejo predlog, ki bi ga glagol zahteval v nemščini. Primeri:

- a. **Nad pet let** napornih razgovorov na najvišji ravni /.../ je za nami /.../ (Prušnik, 2011). – *über fünf Jahre* (pravilno: več kot pet let)
- b. 35. Dnevi nemške literature so poskrbeli s **senzacijo** – na prvi pogled ("Maja Haderlap se je povzpela na vrh", 2011). – *mit einer Sensation* (pravilno: za senzacijo)
- c. **Ob primeru** tega društva se vidi, kako pomembno je delovanje društev za ohranitev jezika in identitete ("Brez žive kulture ne bi ohranili jezika", 2012). – Sicer predlog *ob* lahko uporabimo z besedo *primer*, a bi v tem primeru bil pravilni predlog *na*. Novinar je iz nemščine prevzel besedno zvezo *am/beim Beispiel* (pravilno: na primeru)
- d. **/Z/ razliko do** ostalih krajev v pliberški občini /.../ (Kulmesch, 2013a). – *mit Unterschied zu* (pravilno: za razliko od)
- e. **V razliki do** volilne skupine NEOS ne vidim Rusije v Evropski uniji. (Kulmesch, 2014). – *im Unterschied zu* (pravilno: za razliko od)

6.1.2.2 Povratni glagoli in napačna raba predlogov

Povratni glagoli v slovenščini zahtevajo roditeljnik (Toporišič, 2000, str. 579), medtem ko se v nemščini lahko vežejo z roditeljnikom, dajalnikom, tožilnikom ali predložnim sklonom (Duden, 1998, str. 107). Težave s povratnimi glagoli v besedilih nastopajo, ko se pisci Novic poslužujejo predlogov, ki jih prevzamejo iz nemške besedne zveze. Najbolj izrazito nastopi ta napaka pri besedi *sramovati se* in *veseliti se*:

- a. Othmar Karas na primer **se sramuje za** lastno stranko /.../ (Zenz, 2014). – *sich für etwas schämen* (pravilno: sramuje se lastne stranke)
- b. **Na to se** izredno **veselim!** (Ošlak, 2014b) – *sich auf etwas freuen*. (pravilno: Tega se izredno veselim!)

6.1.3 Leksikalne interference

Posledice jezikovnega stika med slovenščino in nemščino lahko najlažje razpoznamo po besednem zakladu novinarjev Novic. Zaradi vpliva družbeno močnejšega jezika (v primeru magistrskega dela nemščine) in odrezanosti od jezikovnega prostora matičnega jezika (slovenščine), si novinarji v besedilih pogosto pomagajo z dobesednimi prevodi besed iz dominantnega jezika. To posledico jezikovnega stika smo spoznali v poglavju 2. 3. 3.

Novinarji Novic si s tvorjenkami najpogosteje pomagajo pri besedilih s področja znanosti in športa, kjer se v jeziku pogosto pojavijo novi termini oz. neologizmi in žargonizmi (Busch, 1993, str. 82). Novi termini ne najdejo poti v besedila Novic, ker jih novinarji ne morejo najti v slovarjih in informacije za svoja besedila pogosto zbirajo v nemških medijih ali na prireditvah, kjer so novosti predstavljene v nemškem jeziku.

6.1.3.1 Prevzete besede

Med prevzete besede štejemo izposojenke, "ki so se docela prilagodile slovenskemu jeziku", in tujke, "ki niso docela prilagojene slovenskemu jeziku" (Toporišič, 2000, str. 131). "Prevzete besede in besedne zveze so ali občna ali lastna imena", ki jih slovenski knjižni jezik "lahko prilagaja glede na izgovor in pisavo, glede na oblike ali njih rabo, pa tudi glede posameznih njihovih delov" (Slovenski pravopis, 2001, str. 22).

V besedilih Novic smo lahko zaznali težave med drugim pri prevzemanju tujih krajevnih imen. Dober primer je zapis japonskega mesta "Fukushima" (Ošlak, 2014b). Slovenski pravopis določa, da "/n/elatinične pisave prečrkujemo v slovensko latinico, ideografske pa zapisujemo na podlagi ustrezne glasovne vrednosti pismenk" (Slovenski pravopis, 2001, str. 27). Japonščina je ideografski jezik, zato bi moral novinar ime mesta zapisati *Fukušima*.

Ob krajevnih imenih pa smo v besedilih Novic lahko zaznali tudi druge besede, ki so jih pisci prevzeli iz tujih jezikov neprilagojene ali prilagojene slovenskemu jeziku. Primer neprilagojeno prevzete besede je "smartphone" (Vavti, 2014), angleški izraz, ki se v nemščini (zapisana je

tudi v slovarju nemškega jezika Duden) uporablja za označevanja pametnega telefona. Predpostavljamo lahko, da avtorici ni bila znana slovenska beseda za to vrsto mobilnega telefona, saj se je besedna zveza *pametni telefon* razvila šele v zadnjih letih. Podoben primer je beseda "trademark" (Kumer, 2012a), ki jo avtor uporablja namesto slovenske besede zaščitni znak. Celoten odsek se glasi: "/.../ servirali /bodo/ dunajske zrezke, ki so medtem tudi *trademark* Rutarjevih trgovin" (prav tam). Duden dovoljuje uporabo besede *Trademark* v nemščini, a le v pomenu blagovna znamka, nemška beseda za zaščitni znak je *Warenzeichen*. Med besedami, ki so jih avtorji delno prilagodili slovenščini, pa je beseda "renking" ("European Energy Award", 2012), v nemščini *Ranking* za označevanje lestvice, beseda "vicerektor" (EMP, 2011) iz nemške besede *Vizerektor* namesto slovenskega izraza prorektor in beseda "lavdator" (Polanšek, 2013), ki je bila delno prilagojena slovenščini iz nemške besede *Laudator* in označuje slavnostnega govorca.

6.1.3.2 Poldomače besede

Napake smo zaznali tudi pri zapisu poldomačih oz. polprevzetih besed, ki "so v slovenščini nastale iz prevzetih besed ali njihovih delov in domačih obrazil" (Slovenski pravopis, 2001, str. 22). Primeri:

- a. **solidarizacija** (MZ, 2011) – *solidarnost*
- b. **konservatorat** ("Živkovič bo odslej odgovoren za koroške spomenike", 2012) - *konservatorij*
- c. **decentralen** (Kulmesch, 2013a) – *decentraliziran*
- d. **prioritaren** (Ošlak, 2014c) – *prioriteten*
- e. **ambicioniran** (ST, 2014) / **ambiciozen** ("Goran Jolič: Cilj je v prvi vrsti obstanek v ligi", 2014) – *ambiciozen*

Pri večini napačnih zapisov poldomačih besed je razlog ponovno v nemških izrazih oz. prilagajanju nemškega zapisa izraza slovenščini. Tako je nastala beseda *ambicioniran* iz nemškega izraza *ambitioniert*, *solidarizacija* pa iz nemške besede *Solidarisierung*.

6.1.3.3 Dobesedni prevodi iz nemščine

Razlogov za vključevanje dobesednih prevodov nemških besed v besedila tednika Novice je veliko. Govorci manjšinskega jezika si pogosto pomagajo s prevodi, ko jim v manjšinskem jeziku kaka beseda ni znana ali pa enostavno spregledajo ustrezno besedo v manjšinskem jeziku (prim. podpoglavje 2.3.3). Iz lastnih izkušenj lahko uporabo prevodov pripišemo tudi

pogovornemu jeziku, v katerem se velikokrat pojavijo prevodi nemških besed, ki se nato uveljavijo tudi v pisnem jeziku. Tako lahko domnevamo, da si novinarji Novic z dobesebnimi prevodi najverjetneje pomagajo takrat, ko jim ustrezna beseda v slovenščini ni znana, nemški prevod pa jim je iz govorjenega jezika že znan. Predvsem pri besednih zvezah in frazemih, ki jih v slovenščini ni, pa se prevodi zgodijo povsem iz navade. Dobesedne prevode iz nemščine smo razdelili na besede, besedne zveze in frazeme. Posebej pa bomo obravnavali področje športnega novinarstva in besednih zvez s pridevnikom *strešen*.

a. Primeri dobesebnih prevodov besed:

- **prestavitev** cestne razsvetljave na varčevalno tehnologijo LED (Kovačič, 2011) – *Umstellung der Straßenbeleuchtung auf energiesparende LED-Technologie* (sl. prehod ulične osvetljave na energetsko varčno tehnologijo LED)
- **samoinscenacija** ("Politična od juga", 2013) – *Selbstinszenierung* (sl. prikazovati samega sebe v željeni luči)
- **ne šteje** na pomoč države (Ošlak, 2013b) – *er rechnet nicht auf die Hilfe des Staates* (sl. ne računa na pomoč države)
- **tesen** program (Preisig, 2013) – *enges Programm* (sl. poln program)
- **vtakniti** denar v Glasbeno šolo (Ošlak, 2014d) – *Geld in die Musikschule stecken* (sl. vlagati denar v Glasbeno šolo)

b. Primeri dobesebnih prevodov besednih zvez:

- **ljudsko povpraševanje** ("Sporazum je bil odločitev razuma in ne srca", 2011) – *Volksbefragung* (sl. referendum)
- **pohištvena hiša** (Kumer, 2012a) – *Möbelhaus* (sl. trgovina s pohištvom)
- **pisarniška trgovka** (Kulmesch, 2012a) – *Bürokauffrau* (sl. komercialistka)
- **odprtje podatkov** (Ošlak, 2013c) – *Datenoffenlegung* (sl. dostopnost podatkov)
- **križarski vojak** (Zenz, 2014) – *Kreuzritter* (sl. križar)

c. Primeri dobesebnih prevodov frazemov:

- **biti z mize** (Kumer, 2011) – *vom Tisch sein*
- **dati karte na mizo** (Fantur, 2011) – *die Karten auf den Tisch legen*
- **skočiti čez lastno senco** ("Sporazum je bil odločitev razuma in ne srca", 2011) – *über den eigenen Schatten springen*
- **sedeti med dvema stoloma** (Kovačič, 2012) – *zwischen zwei Stühlen sitzen*
- **pustiti točke na progi** (SR, 2014) – *Punkte auf der Strecke lassen*

6.1.3.3.1 Športno novinarstvo

Zaradi nepoznavanja športnega izrazja se v besedilih iz športnega področja pogosto pojavijo dobesedni prevodi iz nemščine. Glede na predstavljene športne dogodke in naravo prevedenih in napačno uporabljenih besed, lahko predpostavljamo, da novinarji športnim dogodkom sledijo večinoma po avstrijskih nemških medijih. Tako se pravilni slovenski izrazi le težko uveljavljajo v besednem zakladu avstrijsko-koroških športnih novinarjev in bralcev Novic. Sledi nekaj primerov:

- a. **povzdig/podvig** v višjo nogometno ligo (Trampusch, 2014; "Slovenska ekipa NK Kras", 2014) – *Aufstieg* (sl. napredovanje)
- b. **postaviti** na 1:0 (Trampusch, 2014) – *auf 1:0 stellen* (sl. zadeti za 1:0)
- c. **skrajšati** na 2:1 ("SAK: vodeči ATUS bo naslednja preizkušnja", 2015) – *auf 2:1 verkürzen* (sl. približati se na 2:1)
- d. **naraščajni igralec** (Sadjak, 2012) – *Nachwuchsspieler* (sl. igralec iz mladinske ekipe)
- e. **preoblačilnica** ("Koševci obrnili tekmo", 2015) – *Umkleidekabine* (sl. slačilnica)

6.1.3.3.2 Besedne zveze s pridevnikom *strešen*

Pri analiziranju gradiva je po pogostosti še posebej izstopala napačna raba besede *strešen* v besednih zvezah. Novinarji Novic namreč v svojem jeziku uporabljajo besedo *strešen* namesto besede *kroven*. Razlog za napačno uporabo je dobeseden prevod nemške besede *Dach* (v slovenskem prevodu *streha*). Tako se večkrat pojavi besedna zveza *strešna organizacija* (npr. MZ, 2011; Wakounig, 2014), prevod nemške besede *Dachorganisation* in besedna zveza *strešno združenje* (Kulmesch, 2014), nemško *Dachvereinigung*, pa tudi besedna zveza *strešna struktura* (Kovačič, 2015), ki pa je v nemščini s tem pomenom tudi ni. Glede na to, da se napaka pojavi v skoraj vseh analiziranih številkah, ne glede na pisca besedila ali urednika, lahko domnevamo, da je to ena najbolj značilnih napak Novic.

6.1.4 Vpletanje nemških citatov v besedilih in vstavljanje nemških besedil

Kodno preklapljanje med dominantnim in manjšinskim jezikom smo natančneje opisali v podpoglavju 2.3.4. Pojav je značilen za govorjeni jezik manjšine, zato ga v tedniku Novice nismo mogli analizirati. Pri analizi smo pa naleteli na podoben pojav, ki se ga poslužujejo novinarji, in sicer vstavljanje nemških citatov v slovenska besedila. Glede na naravo Novic, kot

manjšinskega medija na področju, kjer je dominantni jezik nemščina, lahko domnevamo, da pisci Novic predpostavljajo, da njihovi bralci niso vešči le slovenščine, ampak tudi nemščino obvladajo dovolj dobro, da je prevod nemških citatov nepotreben. Sledi nekaj primerov:

- a. Državni sekretar Josef Ostermayer je dejal, da je Leopold Figl leta 1955 ob podpisu državne pogodbe rekel "**Österreich ist frei**", 56 let kasneje pa lahko on ugotovi "**Kärnten ist (hoffentlich) frei vom Ortstafelkonflikt**" ("164 dvojezičnih krajevnih napisov", 2011).
- b. S tem da se dežela z deželnim glavarjem Gerhardom Dörflerjem na čelu (ki zaničljivo govori o "**Ethnohalle**", "**Statusobjekt**") na nikakršen niti ne na minimalni način noče udeležiti sofinanciranja, bo projekt športne dvorane po vsej verjetnosti propadel (ministrstvo zagotavlja 1,75 mio. evrov) (Prušnik, 2011).
- c. "**Kärnten is a hit!**," je na predvolilni dan ob enajstih dopoldne v mikrofon zahrulil Wener Otti, pevec skupine John Otti Band in hkrati opozoril, da sta "**Landesvater**" in Heinz Christian Strache že na poti (Ošlak, 2013d).
- d. Po informacijah priče, je 24-letni igralec Golovice v drugem polčasu tekme verbalno napadel igralca Sel: "**Scheiß Jugos! Es gibt nur einen Führer.**" (PO, 2015).

V več primerih se je uredniška ekipa tudi odločila objaviti cela besedila samo v nemščini, npr. memorandum o dvojezičnih krajevnih napisih, uradnem jeziku in sodelovanju s slovensko narodno skupnost (prim. "Memorandum", 2011) in tiskovno izjavi ob podelitvi Bachmannove nagrade Maji Haderlap (prim. Wieser Verlag, 2011).

Večkrat smo lahko zaznali, da so avtorji zapisali slovensko besedno zvezo ali citat in ga v oklepajih zapisali še v nemščini. Sklepamo lahko, da novinarji predpostavljajo, da je bralcem nemška različica besede ali besedne zveze bolj znana ali lažje razumljiva.

- a. **Nikoli in nikdar (nie und nimmer)**, se je zaklel pristojni deželni referent za finance in glasbeno šolstvo Dobernig /.../ (Wakounig 2012, 9).
- b. V programu smo imeli tudi zahtevne skladbe, npr. Mozartovo "**Mašo ob kronanju**" ("**Königsmesse**"¹⁶) (Kulmesch, 2013b).

---

¹⁶ Originalni naslov Mozartove skladbe je "Krönungsmesse".

- c. Predvsem na področju **prometnega davka (Umsatzsteuer)**, **davka od plač (Lohnsteuer)** ter socialnih prispevkov moramo biti društveniki posebej pazljivi (Wakounig, 2015).

6.1.5 Povzetek jezikoslovne analize po teoriji stika

Posledice jezikovnega stika med nemščino in slovenščino v besedilih koroškoslovenskega tednika Novice smo v analizi zbrali v tri sklope, ki so nam omogočili, da naše ugotovitve razdelimo in uvrstimo po zgledu Weinreichove analize francoščine, nemščine in retroromanščine v Švici (prim. Weinreich, 1968).

Kot najpogostejši slovnični interferenci smo izpostavili napačno rabo predlogov in rabo predlogov s povratnimi glagoli, ki jih avtorji prevzemajo iz nemščine. Najbolj vidne interference pa so vsekakor leksikalne interference. Pri prevzetih in poldomačih besedah smo lahko ugotovili, da pri prevzemanju besed tako iz nemškega kot angleškega jezika pride do napak, ki jih lahko pripišemo nemškemu načinu prevzemanja tujih besed. Medtem ko slovenščina tuje besede v veliki meri prilagodi slovenski pisavi in izgovorjavi (Slovenski pravopis, 2001, str. 22) – jih "posloveni" –, prevzema nemščina predvsem angleške besede popolnoma ali skoraj nespremenjene in jim v namen lažje uporabe le doda končnice, predpone ipd. (npr. downloaden ali vermaledeien) (Duden, p.d.). Avtorji Novic nemški način prevzemanja besed uporabljajo tudi v svojih slovenskih besedilih (prim. podpoglavji 6.1.3.1 in 6.1.3.3). Dobesedni prevodi iz nemščine pričajo o omejenem slovenskem besednem zakladu novinarjev, ki ga pisci s prevodi dopolnjujejo. Prevode nemških besed pa novinarji prilagodijo slovenski jezikovni strukturi, pojav, ki ga je opisal tudi Weinreich v svojem delu (prim. podpoglavje 2.3.3). Vpletanje nemških citatov s slovenskimi besedili smo v naši analizi opisali kot pisni pojav Weinreichovega kodnega preklapljanja (prim. podpoglavje 6.1.4), ki se pojavlja v govorjenem jeziku jezikovne manjšine. Kot posebnost pa smo izpostavili, da avtorji v oklepaje pogosteje zapišejo prevod slovenske besede kot prevod nemške besede. Razlog je najverjetneje domneva, da bralci nemščino obvladajo boljše kot slovenščino.

6.1.6 Napake, ki jih ne moremo nedvomno pripisati jezikovnemu stiku

Ob očitnih slovničnih in leksikalnih interferencah, ki so posledica jezikovnega stika med slovenščino in nemščino, se v Novicah pojavljajo tudi druge jezikovne napake oz. odstopanja od jezikovnih norm. Teh napak ne moremo nedvomno pripisati jezikovnemu stiku. Razlogi za napake so različni, ker pa je namen te analize v prvi vrsti opis posledic jezikovnega stika, drugih napak nismo podrobneje analizirali. Literatura potrjuje, kar vemo iz osebnih izkušenj, da se večina koroških Slovencev po šolanju le še redko srečuje s slovenščino v javnem življenju (Pohl, 2009; Zupančič, 1999, str. 158–171). Čeprav se novinarji Novic udeležujejo več slovenskih dogodkov in tudi prebirajo slovenske časopise, lahko mnogo napak v besedilih povežemo z dejstvom, da se je po šoli le še peščica izobraževala v slovenskem jeziku. Čeprav so nekateri pisci Novic poklicni novinarji, je veliko napak možno pripisati nižjemu nivoju znanja slovenščine, kot smo ga vajeni od novinarjev v Sloveniji. Razlog nižjega nivoja so družbeni in zgodovinski vplivi, ki smo jih obrazložili v poglavju 3 in podpoglavju 5.3. Ugotovimo lahko tudi, da je za mnogo napak kriva malomarnost (zatički, nekatere napake pri sklonih, ipd.).

Sledi kratek pregled napak, ki pogosto nastopajo v Novicah:

a. Besedni red

- Tam bodo koroškega deželnega glavarja sprejeli najvišji predstavniki Republike Slovenije: državni predsednik Borut Pahor, predsednica vlade Alenka Bratušek, zunanji minister Karl Erjavec, sodelovala pa bo pri srečanju s Petrom Kaiserjem tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Tina Komel (Kulmesch, 2013c).
- Jože Prelogar je v svoji karieri osvojil štirikrat naslov prvaka v prvi slovenski ligi (Rustia, 2014).
- V delavnici so izdelali keltska pokrivala in oblikovali iz žice obeske za verižico (Koren, 2014).
- Potrudila se bom v politiki po svojih najboljših močeh (Kulmesch, 2015a).
- Leta 1952 se je oženil z Mili Gasser. Ustvarila sta si na Potoku prijazen dom in srečno družino (Kulmesch, 2015b).

b. Zatički

- Alpe-Jkdran (EMP, 2011) – *Alpe-Jadran*
- Obriskega (Kumer, 2012c) – *Obirskega*
- ugotovitev (Wakounig, 2013) – *ugotovitev*

- strakarskemu hibridu (Ošlak, 2014c) – *strankarskemu hibridu*
  - stalčišču (Kulmesch, 2015c) - *stališču*
- c. Napačni skloni ali zaimki
- Nagradna igra se prične v petek, 1. junija, ki **ga** organizira Gospodarsko združenje Bleiburg-Pliberk (Kumer, 2011b).
  - V njem naj bi **sodelovali** 6 županov in predstavniki koroških Slovencev ("164 dvojezičnih krajevnih napisov", 2011).
  - Slovenski pregnanci so po vrnitvi iz pregnanstva zapustili vagone in čakajo na peronu v Beljaku – oblasti pa so **jo** hotele nazaj poslati v Nemčijo (Kulmesch, 2012b).
  - Moja domovina je Nižja Avstrija, **moja** dom je Avstrija, moja identiteta pa je Evropa (Kulmesch, 2014).
  - Dokumentarni objekti, ki so ponekod že utonili v **pozabi**, so tako ponovno dobili prostor v našem vsakdanu ("Priče prisotnosti slovenske kulture", 2014).

6.1.7 Besede, ki jih SSKJ označuje s kvalifikatorji

V besedilih Novic lahko najdemo veliko število besed, ki jih SSKJ označuje s kvalifikatorji. Najpogosteje sta to časovno-frekvenčna kvalifikatorja star. in zastar. ter stilno-zvrstna kvalifikatorja nar. in pog.

Rabo besed, ki jih SSKJ označuje s kvalifikatorjem zastar., lahko razložimo z odmaknjenostjo od sodobnega slovenskega jezika v Sloveniji, ki pogosto v besedni zaklad dodaja nove besede, ki pa ne najdejo svoje poti v jezik slovenskih medijev na Koroškem in tako tudi ne v vsakdanji jezik koroških Slovencev (prim. uvod v poglavje 5. in poglavje 5.3).

Koroške narečne in slovenske pogovorne besede v besedilih nastopajo zelo pogosto. Včasih jih avtorji postavijo med navednice ali v poševni tisk, verjetno da bi prikazali, da so besede prevzete iz pogovornega jezika koroških Slovencev. Tako bomo v naslednjih primerih besed s kvalifikatorji izpostavili le tiste besede, ki grafično niso izstopale.

Primeri besed, ki jih SSKJ (b. d.) označuje s kvalifikatorji:

- a. **Vigred** je prišla na Koroško (Politična od juga, 2013).
vígred -i ž (i) – nar. koroško pomlad

- b. Ker **pojmujem** vodilo EU "Združeni v raznolikosti" z vsem prepričanjem /.../
(Kulmesch, 2014).
pojmováti -újem nedov. (á û) – zastar. dojemati, razumeti
- c. /Z/akon to **zabranjuje** (Habernik, 2014).
zabranjeváti -újem nedov. (á û) – star. preprečevati
- d. Sicer pa ravnatelj upa, da bo po integraciji z razpisom uspelo **nastaviti** vsaj del tistih učiteljev /.../ (Ošlak, 2014d).
nastáviti -im dov. (á â) – pog. zaposliti
- e. Prva tekma na domačih tleh pa bo teden **navrh** proti Vöcklamarktu ("Prvi prvenstveni tekmi in pokal", 2014).
navrh prisl. (ř) – nar. potem, nato

6.2 Stilistična primerjava med poročevalskim stilom Novic in Dela

Bašić Hrvatini (2013) ugotavlja, da se manjšinski mediji v svojem delovanju ne smejo razlikovati od večinskih medijev, to pomeni, da "morajo spoštovati pravila profesionalnega novinarskega dela". Pomembni del profesionalnega novinarstva je med drugim ustrezen poročevalski jezik in stil. V ta namen smo se odločili za primerjavo med poročevalskim stilom Novic in Dela, kot enega osrednjih dnevnikov v Sloveniji. Za dnevnik smo se odločili, ker so besedila Novic zgrajena in oblikovana kot časopisna besedila ter poročajo o aktualnem dogajanju. Tako smo lahko primerjali besedila, ki obravnavajo isti dogodek.

Teoretično izhodišče za primerjavo je bilo delo Toma Korošca *Stilistika slovenskega poročevalstva* (1998). Osredotočili smo se na poročevalske naslove, skupni sporočanje krog (SSK) in poročevalsko sklicevalnost. Naslovja bomo analizirali, ker so "najizrazitejša prvina" v pisnem poročevalstvu (Korošec, 1998, str. 43) in zavzemajo najbolj vidno mesto v tiskanih medijih. Pritegnejo pozornost naslovnika in pogosto odločajo o tem, ali bo bralec prebral novinarski prispevek ali ne. Skupni sporočanje krog je novinarska prvina, s katero pisec ustvarja komunikacijski prostor "v katerem so predmeti govora in vsakokratni naslovniki vključeni v sporočanje (komunikacijsko) razmerje" (Korošec, 1998, 161) – *mi, vi, naši fanje, nas Slovence, sosednja država*. To prvino bomo analizirali, ker nas zanima, ali novinarji manjšinskega tednika Novice, katerega pomembna naloga je spodbujanje enotnosti manjšine (prim. poglavje 3), s pomočjo SSKJ svoje naslovnike vežejo v skupnost, kot je to navada pri slovenskih medijih. Navajanje virov je pomemben kazalnik transparentnega in natančnega

kvalitetnega novinarstva (Weischenberg, 2001, str. 141). Različne vrste poročevalske sklicevalnosti piscem omogočajo, da vire tekoče vključujejo v besedilo. Prvino bomo analizirali kot kazalnik novinarske profesionalnosti v prispevkih *Novic* in *Dela*. Ob koncu primerjalne analize bomo kratko strnili ugotovitve v povzetku in predstavili še dva primera značilnih razlik v vsebini in predstavitvi istega dogodka.

6.2.1 Gradivo za stilistično primerjavo

Stilistično primerjavo smo izvedli na podlagi petih prispevkov koroškoslovenskega tednika *Novice* in petih prispevkov slovenskega dnevnika *Delo*, ki obravnavajo isti dogodek. Prispevki so bili objavljeni med letoma 2011 in 2015. Dogodki so bili: Maja Haderlap osvoji nagrado Ingeborg Bachmann, izvolitev Boruta Pahorja za predsednika RS, deželnozborske volitve na avstrijskem Koroškem, tožbe proti podjetju Verbund zaradi poplav na avstrijskem Koroškem in Sloveniji ter drugo mesto slovenske reprezentance na EP v odbojki. Če je bilo o dogodku napisanih več besedil (npr. izvolitev Pahorja), smo za primerjavo izbrali prispevek, ki je bil najbolj primerljiv s prispevkom, ki je obravnaval isti dogodek v *Novicah* oz. *Delu*.

Delo je drugi najbolj brani časopis v Sloveniji (SOZ, 2015), ki izhaja vse od leta 1959. Nastal je z združitvijo časnikov Slovenski poročevalec in Ljudska pravica. Periodično *Delo* vsebuje tudi priloge, ki pokrivajo interese različnih ciljnih skupin (Delo 2013). *Delo* ima 13 uredništev in sedem uredništev prilog (Delo, 2011), ki skrbijo za to, da "b/ralcem vsak dan posreduje/jo/ kakovostne in ažurne informacije, spodbuja/jo/ bralno kulturo in ozaveščenost prebivalstva ter med prvimi odpira/jo/ pomembne družbene teme" (Delo, 2013).

Delo poroča o aktualnih temah na področju politike, gospodarstva, športa, kulture, znanja in tehnologije. Na spletni strani *Delo* ažurno objavlja novice, omogoča (plačljivi) dostop do vsebin iz tiskane izdaje *Dela* in vsebin iz *Delovih prilog*. Kot eden osrednjih slovenskih dnevnikov pa je dostopen tudi na družbenih omrežjih Facebook in Twitter ter vsebine deli tudi na platformi za videoposnetke Youtube.

Koroškoslovenski tednik *Novice* smo predstavili podpoglavju 6.1.1.

6.2.2 Naslovi

Naslovi so najizrazitejša prvina pisnega poročevalstva (Korošec, 1998, str. 43). V prvi vrsti je njihova naloga, da pritegnejo pozornost bralcev (Mitrović¹⁷, 1976, str. 7, v Korošec, 1998, str. 46).

Poročevalsko naslovje tvorijo nadnaslov (Nn), veliki naslov (N), podnaslov/i (P) in sinopsis (S), "kratko besedilo, ki vsebinsko strnjuje daljše časopisno besedilo" (Korošec, 1998, str. 102). O naslovju lahko govorimo, ko ga sestavljata vsaj dve predstavljeni enoti (prav tam, str. 46).

6.2.2.1 Naslovje v Novicah

Analizirana naslovja Novic pri člankih tvorijo Nn, N in S, pri poročilih pa Nn in N:

(a) Nn: Slovenija

N: Borut Pahor novi državni predsednik - čestitali so mu tudi koroški Slovenci

("Borut Pahor novi državni predsednik", 2012)

(b) Nn: Deželnozborske volitve 2013

N: Volitve, ki so zrušile sistem Haider

S: Izida nedeljskih volitev je lahko vesela tudi slovenska narodna skupnost.

(Kulmesch, 2013d)

(c) Nn: Sojenje proti podjetju Verbund

N: Poplave 2012: začetek sodnega procesa

S: 10. julija se bo v Celovcu začel sodni proces proti podjetju Verbund. Poleg občine Labot, ki vodi proces, na povračilo škode upa tudi okoli 130 prizadetih iz Avstrije in Slovenije, ki jih zastopa odvetnik Franci Serajnik.

(PO, 2014)

(d) Nn: Odbojka

N: Slovenija druga na evropskem prvenstvu

("Slovenija druga na evropskem prvenstvu", 2015)

Tri nadnaslove lahko uvrstimo med področne nadnaslove (b, c, d), ki napovedujejo vsebinsko področje poročevalskega besedila. En nadnaslov je zemljepisnopodročni (a) – zemljepisno ime, ki označuje kraj, kjer poteka ali katerega se tiče dogodek. Veliki naslovi imajo pretežno

---

¹⁷ Mitrović, Ž. (1976). Izražavanje kroz naslove. *Naša štampa*, 12 (7).

poimenovalno-informativno funkcijo (a, c, d) in označujejo vsebino besedila. En naslov ima informativno-stališčno funkcijo (b) in se tako ujema z vsebino, v kateri avtor besedila, ob natančnih informacijah o volilnih rezultatih, interpretira izid deželnozborskih volitev. Naslovje c vsebuje pravi sinopsis, ki je sestavljen iz več povedi, ki strnjeno dajejo bralcu pregled nad vsebino prispevka. V primeru b pa je sinopsis nepravi, to pomeni, da ne vsebuje dovolj informacij, da bi lahko služil kot strnjena oblika poročevalskega besedila. Nepravi sinopsis pritegne pozornost bralca, a nima velike informacijske vrednosti (Korošec, 1998, 2. poglavje). Posebnost je naslov e:

(e) N: **Maja Haderlap – zmagovalka letošnjega literarnega tekmovanja za nagrado Bachmann**
(Detela, 2011)

V tem primeru ne moremo govoriti o naslovju, saj ima besedilo le veliki naslov s poimenovalno-informativno funkcijo. Razlog za to je, da prispevek nastopi v sklopu dveh tematskih strani o podelitvi nagrade Maji Haderlap in je njegova funkcija bolj tehnične narave – besedilo loči od drugih besedil na strani (podobno nalogi mednaslovov znotraj poročevalskih besedil) (Korošec, 1998, 2. poglavje).

6.2.2.2 Naslovje v Delu

Vsa analizirana naslovja Dela so zgrajena iz N, dveh podnaslovov (P₁ in P₂), ki sta grafično ločena, in S:

(f) N: **Zmagoslavje Maje Haderlap**

P₁: Nagrada Ingeborg Bachmann 2011

P₂: Slovenska avtorica je žirijo ugledne avstrijske nagrade prepričala z odlomkom iz romana Angel pozabe, ki je njeno prvo v nemščini napisano delo – O dobitnici 25.000 evrov je žirija glasovala v štirih krogih

S: V okviru 35. Dnevov nemške literature oziroma dnevov literature v nemškem jeziku so v nedeljo v Celovcu, rojstnem kraju Ingeborg Bachmann, po običaju podelili avstrijski pisateljici poimenovano nagrado, za katero koroško glavno deželno mesto prispeva 25.000 evrov. Letošnja dobitnica je leta 1961 v Železni Kapli rojena koroška Slovenka Maja Haderlap, nagrado pa je prejela za svoj prvi roman in hkrati prvo delo, napisano v nemščini.

(Bratož, 2011)

(g) N: **Pahor zmagal z več kot dvotretjinsko podporo**

P₁: Izvoljen predsednik države

P₂: Pahor: Skupaj lahko dosežemo nepredstavljivo – Türk: Prihodnost bo ovrednotila moje delo

S: Ljubljana – "Prevzet sem zaradi vaše podpore in je ne razumem kot podporo svojih vizij, ampak kot upanje, da se skupaj izkopljemo iz krize. Zmaga je šele začetek," je po objavi rezultatov vzporednih volitev izjavil vidno ganjeni novi predsednik republike Borut Pahor.

(Starič, Božič in Potič, str. 1)

(h) N: **Koroška iz rok svobodnjakov**

P₁: Deželne volitve v Avstriji

P₂: Slovencem dva ali celo trije poslanski mandati v 36-članskem deželnem zboru – Obeti manjšine za boljše sodelovanje

S: Celovec – Hud poraz svobodnjaške stranke na deželnih volitvah na avstrijskem Koroškem je končal kar 23-letno vladavino te protislovensko nastrojene politične skupine. Slovenska manjšina si od nove oblasti obeta boljše sodelovanje.

(Červek, 2013)

(i) N: **Avstrijci tožijo, Slovenija (še) nič**

P₁: Poplave 2012

P₂: Od Verbunda terjajo posamezniki, podjetja in občina Labot

S: Celovec, Ljubljana – Avstrijska občina Labot je proti upravljalcu hidroelektrarn Verbund vložila civilno tožbo, številni slovenski in avstrijski oškodovanci ter podjetja pa s skupinskimi zahtevki terjajo odškodnino za škodo v poplavah novembra 2012. Slovenija glede povračila škode ni storila še nič, na ministrstvu za okolje pa trdijo, da so vsi postopki zaupni.

(Celin in U. Č., 2014)

(j) N: **Le Francozi pred slovensko senzacijo**

P₁: Odbojgarsko EP

P₂: Po izjemni polfinalni zmagi nad Italijo so morali Gianijeви izbranci premoč priznati zmagovalcem letošnje svetovne lige

S: Sofija – Slovenski odbojkarji so presedli vsa, tudi najoptimističnejša pričakovanja in se na EP v Bolgariji dokopali do zasluženega srebra. Po treh zaporednih sladkih skalpih svetovnih velesil na čelu z Italijo so sinoči naleteli na previsoko oviro.

Francozi jim namreč niso oddali niti niza. Prerojeni izbranci Andree Gianija

tekmovanje zapuščajo visoko dvignjenih glav, saj so pred njimi zgolj zmagovalci letošnje svetovne lige.

(Porenta, 2015)

Veliki naslovi v Delu imajo pretežno poimenovalno-informativno funkcijo (f, g, h, j), pri naslovu i, ki ima informativno-stališčno funkcijo, pa lahko prepoznamo stališče avtorja, ki namiguje na to, da bo tudi Slovenija tožila podjetje Verbund. V Delu sta pod velikim naslovom v vseh primerih dva podnaslova, ki sta grafično ločena – prvi podnaslov je modre barve in v krepkem tisku, drugi podnaslov je črne barve in v poševnem tisku. Prvi podnaslov (P₁) je v vseh primerih enojni (sestavljajo ga največ štiri besede) in prost (ne navezuje se na veliki naslov) ter opravlja enako funkcijo kot področni nadnaslovi – napoveduje področje vsebine poročevalskega besedila. Drugi podnaslov (P₂) je sestavljen iz ene ali več povedi in nudi kratek pregled nad vsebino v primerih f, h, i in j, v primeru g pa je podnaslov zgrajen iz dveh citatov. Podnaslova i in j sta enojna, v primerih f, g in h pa imamo podnaslovni sklop, v katerem so povedi ločene z vezaji. Sinopsis v primerih f, h, i in j dajejo dober pregled nad vsebino, skupno s P₂ lahko bralec hitro pridobi vse pomembne informacije, ki jih bo poročevalsko besedilo vsebovalo. Sinopsis v primeru g vsebuje citat izvoljenega predsednika Boruta Pahorja in je tako nepravilni sinopsis – ne ponuja bralcu dovolj informacij, da bi se lahko branje končalo. (Korošec, 1998, 2. poglavje).

6.2.2.3 Primerjava naslovja

V analiziranih primerih je imelo naslovje Dela vedno isto obliko – N, P₁, P₂ in S. Naslovja Novic so se razlikovala glede na tip besedila, ki jim je sledil – v primeru prispevkov je naslovje vsebovalo Nn, N in S, v primeru poročil pa Nn in N. Posebnost pri Novicah je besedilo a, saj je imelo le veliki naslov. Veliki naslovi so imeli tako v Novicah kot v Delu štirikrat poimenovalno-informativno funkcijo in enkrat informativno-stališčno funkcijo.

Iz analize je razvidno, da lahko bralec Dela iz naslovja pridobi več informacij (razen v primeru g) kot iz naslovij Novic, ki vsebujejo manj naslovijskih enot.

Glede na časovne zamude pri Novicah (npr. volitve za predsednika RS so bile 2. decembra, Novice so poročilo o zmagi Pahorja objavile 7. decembra; Maja Haderlap je prejela nagrado Ingeborg Bachmann 11. julija, prispevek je bil objavljen 15. julija) smo pričakovali, da bi bilo v naslovju jasno razvidno, da so novice stare že nekaj dni oz. bralcu dali vedeti, kdaj se je dogodek dejansko zgodil, a temu ni tako. Glede ažurnosti se naslovje Dela in Novic ne razlikuje.

6.2.3 Skupni sporočanjski krog

Skupni sporočanjski krog (SSK) se "pojmuje kot izkustvena predstava, ki poročevalskemu poteku iz uistosmerjenosti vseh treh spremenljivk (sporočevalca, sporočila, sprejemalca) vzpostavlja tukajšnjost in zdajšnjost sporočanjskega stika" (Korošec, 1998, str. 163). SSK lahko tvorijo zaimki 1. os. mn., relacijski pridevniki (sosednji, nasproten) in tudi način pisnega in govornega ločevanja med avtorskim in neavtorskim besedilom (prav tam, str. 161). Predvsem z uporabo zaimkov avtor naslovnikom daje občutek, da so v besedilo neposredno vključeni.

Primer SSK z osebnosvojilnim zaimkom smo lahko zasledili med poročevalskimi besedili Dela, in sicer v prispevku o slovenski srebrni medalji na EP v odbojki. Novinar slovenske reprezentante označuje z "naši fantje" (Porenta, 2015) in tako odbojkarje, sebe in naslovnike poveže v skupnost. Bralcem tako vzbuja občutek, da so del dogajanja, saj so bili uspešni tudi "njihovi" fanti.

Podoben primer SSK smo pričakovali tudi v Novicah, saj je ena od nalog manjšinskih medijev, da povezujejo manjšino in spodbujajo njeno enotnost (prim. poglavje 3), a v analiziranih besedilih nismo zasledili nobenega primera SSK. Novinar Novic bi lahko ob zgodovinskem uspehu Maje Haderlap, ki je prva koroška Slovenka, ki je prejela nagrado Ingeborg Bachmann, vsekakor poudarjal pomen dogodka za manjšino (katere del je tudi novinar) in avtorico predstavil kot njen del, tudi z uporabo SSK.

6.2.4 Poročevalska sklicevalnost

"Poročevalska sklicevalnost pomeni, da poročevalec P daje ob poročanju o dogodku D ali stanju S še podatek o tem, da je D/S sporočil kdo drug" (Korošec, 1998, str. 201). Poročevalec torej citira vir, od katerega je dobil informacije, ki mu omogočajo poročanje.

Poznamo več vrst sklicevalnosti: sklicevalnost glede na zanesljivost/nezanesljivost (morfemsko izražanje z uporabo morfemov *naj+bi+del.-l* ali z uporabo določenih besed, kot so *morda*, *menda* ipd.), navezovalno sklicevalnost (ločevanje neavtorskih delov besedila od avtorskih s

členkom *da*¹⁸) in citatno sklicevalnost (navedba citatov in njihovih virov) (Korošec, 1998, str. 202–208). Sledi nekaj primerov iz Novic (N) in Dela (D):

a. Sklicevalnost glede na zanesljivost/nezanesljivost

- (N) Skupna zahteva njegovih strank je trenutno 10 milijonov evrov, sicer pa **naj bi se že napovedala** večja podjetja, ki bi skupno vsoto zahteve odškodninske tožbe še zvišala (PO, 2014).C

b. Citatna sklicevalnost

- (N) Občina Labot je vložila tožbo proti podjetju Verbund in mu očita, da so ob poplavih bili sprejeti napačni ukrepi (PO, 2014).
- (N) V imenu SKS je Pahorju k izvolitvi čestital Bernard Sadovnik, v imenu EL pa predsednik **Vladimir Smrtnik**, ki **je** v svoji čestitki **izrazil** mdr. željo, **da** bi novi predsednik slovenske države upošteval tudi prizadevanja zamejskih Slovencev ("Borut Pahor novi državni predsednik", 2012).
- (D) Na tiskovni konferenci **je** znova **poudaril**, **da** bo storil vse, da "dosežemo nepredstavljivo" (Starič, Božič in Potič, 2012).
- (D) "Ko se bodo razkadile te decembrske meglice, se bo videlo moje delo, ki je bilo usmerjeno v socialno in pravno državo in ugled Slovenije, " **je dejal** odhajajoči predsednik države (Starič, Božič in Potič, 2012).
- (D) Predsednik Zveze slovenskih organizacij **Marjan Sturm je dejal**, **da** rezultati kažejo, da se na avstrijskem Koroškem glede manjšinskega vprašanja uvaja pluralizem (Červek, 2013).
- (D) **Serajnik pojasnjuje**, **da** bo postopek še dolgotrajen (Celin in U. Č., 2014).

Novinarji Novic so v analiziranih poročevalskih besedilih najpogostejše uporabljali citatne sklicevalnosti, enkrat pa smo zaznali tudi sklicevalnost glede na nezanesljivost. V analiziranih besedilih Dela je nastopila le citatna sklicevalnost. Navezovalne sklicevalnosti v nobenem od desetih poročevalskih besedil ni bilo.

---

¹⁸ Navajamo primer iz Koroščeve knjige (1998, str. 207), saj v analiziranem gradivu ni bilo primera navezovalne sklicevalnosti: *Premier nakazal pota, ki da peljejo iz krize*

6.2.5 Povzetek primerjalne stilistične analize

Primerjalna stilistična analiza na podlagi Koroščevega dela je pokazala, da se poročevalski stil Novic v glavnem ne razlikuje od poročevalskega stila Dela.

V primeru naslovij lahko ugotovimo, da Delova naslovja bralcu dajejo več informacij in so celostno bolj učinkovita, kot naslovja Novic, ki vsebujejo praviloma manj naslovijskih enot.

SSK se je pojavil le v enem analiziranem primeru, in sicer v Delovem poročevalskem besedilu o srebrni medalji slovenskih odbojkarjev na EP ("naši fantje"). Kot smo že zapisali, smo podoben primer tudi pričakovali v Novicah, a ga ni bilo. SSK nastopa tudi v besedilih nemških medijev (pojav v nemški strokovni literaturi ni posebej obravnavan), tako ne moremo trditi, da SSK v prispevkih Novic ni, ker bi bila to praksa v nemško govorečem novinarskem prostoru. Glede na zastopanost pa lahko izpostavimo, da se SSK v nemških medijih pojavlja predvsem v avdiovizualnih medijih (radio in televizija) in rumenem tisku.¹⁹ Tako je vsekakor možno, da se novinarji Novic izogibajo SSK, da se tednika ne bi povezovalo z rumenim tiskom.

Glede vrst poročevalske sklicevalnosti sta si tednik Novice in dnevnik Delo zelo podobna. Dosledno navajata vire, kar je pokazatelj profesionalnega pristopa k novinarskemu delu. V poročevalskih besedilih obeh smo zaznali največ primerov citatne sklicevalnosti, v Delu celo izključno. Zanimivo je, da se Novice v nobenem analiziranem besedilu ne sklicujejo na zunanji novinarski vir (npr. Delo, STA, APA). Tudi Delo to stori le v enem primeru, in sicer v prispevku o Maji Haderlap²⁰.

6.2.6 Razlike glede obsega in vsebinske predstavitve dogodkov

V sklopu analize desetih izbranih poročevalskih besedil smo zaznali nekaj razlik glede obsega in vsebinske predstavitve dogodkov, ki jih bomo kratko predstavili.

---

¹⁹ Primer: "*Wir sind Papst*" (Die Geschichte der BILD-Schlagzeile, 2015) – glavni naslov na naslovnici nemškega bulvarnega časopisa Bild ob izvolitvi Josepha Ratzingerja za papeža (sl. "Mi smo papež").

²⁰ Nagrajenka je bila včeraj za izjave nedosegljiva, je pa prevajalka Urška P. Černe, [...] za STA opozorila, da je avtorica napravila pomemben korak v prozo: "Roman Engel des Vergessens je začela pisati pred tremi ali štirimi leti, ko je izgubila službo v celovškem gledališču, in mislim, da smo vsi skupaj lahko veseli, da je to zmogla [...]" (Bratož, 2011).

Novice se v svojem poročanju vedno osredotočajo na posledice dogodka za koroške Slovence. Tako so najboljše poročali o zmagi Maje Haderlap na tekmovanju za nagrado Ingeborg Bachmann in deželnozborskih volitvah na avstrijskem Koroškem. V prispevku o nagrajenki Maji Haderlap je novinar izpostavljala predvsem "slovenskost" avtorice, katere roman se osredotoča na izkustvo družbenega dogajanja koroških Slovencev na južnem Koroškem po drugi svetovni vojni. Ob prispevku, ki je informativen, bralcu Novice nudijo še komentar in kratek izbor čestitk Maji Haderlap. Novica o nagrajenki je tudi osrednja na naslovnici (z naslovno sliko in pritegnilom) te izdaje Novic. Deželnozborskim volitvam na avstrijskem Koroškem iz leta 2012 Novice ob naslovnici posvečajo še osem poročevalskih besedil, med drugim tudi anketo z odzivi volivcev in podrobne rezultate volitev v občinah, kjer živi veliko število koroških Slovencev (dve strani). V osrednjem besedilu o volitvah, ki smo ga podrobneje analizirali, novinar predstavi pomen rezultatov volitev, razloži nekatera ozadja in izpostavi pomen volitev za koroške Slovence, saj sta se v deželni zbor uvrstila "kar dva poslanca, ki se zavestno priznavata k narodni skupnosti" (Kulmesch, 2013).

Dogodkom, ki prizadevajo Slovenijo in le posredno koroške Slovence, Novice ne posvečajo veliko pozornosti. O Pahorjevi izvolitvi za predsednika države priča poročilo na tretji strani, ki pa, kot priča že interpunkcijski naslov "Borut Pahor novi državni predsednik – čestitali so mu tudi koroški Slovenci" ("Borut Pahor novi državni predsednik", 2012), ob izvolitvi izpostavlja predvsem reakcije zamejskih Slovencev, natančneje predsednikov osrednjih organizacij koroških Slovencev. Za primerjavo so Novice v isti izdaji praznovanju ob 20. obletnici generalnega konzulata Slovenije v Celovcu posvetili več kot dvojno število vrstic.

Delo izvolitvi novega predsednika republike Slovenije posveča veliko več pozornosti in besedila – osrednjo novico na naslovni strani z naslovno sliko, rubriko Tema dneva in prvi dve notranji strani izdaje. Poročanje je obsežno in poglobljeno, kot se pričakuje ob volitvah za predsednika države od enega osrednjih slovenskih dnevnikov. Naslovno besedilo, ki smo ga analizirali v namen primerjalne analize, je ob rezultatih vseboval še prve izjave novoizvoljenega predsednika, njegovega predhodnika in opozicijske vodje. Obseg poročanja je primerljiv s poročanjem Novic o deželnozborskih volitvah na avstrijskem Koroškem, ob tem pa moramo izpostaviti, da je poročanje Dela vsekakor bolj poglobljeno in vsebinsko obsežnejše.

Pomen deželnozborskih volitev 2012, kjer je oblast nad avstrijsko Koroško izgubila protislovensko nastrojena (Červek, 2013) svobodnjaška stranka FPÖ/FPK, za koroške Slovence je bil jasno izpostavljen tudi v prispevku Dela, ki ga je napisal Delov dopisnik iz Avstrije. Ob

rezultatih in informacijah o izvoljenih koroškoslovenskih poslancih, vsebuje besedilo tudi izjave tedanjega urednika tednika Novic Petra Ošlaka in predsednika ZSO Marjana Sturma. Prispevku na tretji strani sledi še komentar o volitvah na peti strani Dela. Delo je tako deželnozborskim volitvam na Koroškem posvetila več prostora in pozornosti, kot Novice volitvam za predsednika RS. Zanimivo je, da je iz izjav predsednikov osrednjih slovenskih zamejskih organizacij ob izvolitvi Pahorja razvidno, da se predstavniki zavedajo političnega pomena slovenskega predsednika za manjšino, a se to ne zrcali v obsegu poročanja Novic.

Za Novice je vsebinsko značilno tudi, da v vseh dogodkih iščejo povezave s koroškimi Slovenci. Tako je tudi v primeru zgodovinske srebrne medalje slovenskih reprezentantov na EP v odbojki. Delo o dogodku poroča izčrpno, dodeli mu osrednjo novico na naslovnici s sliko in Temo dneva, v notranjosti je pod rubriko Šport še natančna analiza tekme, poročilo o tekmi, komentar in portret reprezentanta Klemna Čebula. Zavedati pa se moramo tudi dejstva, da je Delo celotni poti slovenske reprezentance na EP v odbojki sledilo vsak dan prvenstva s poročevalskimi besedili in slikami. Novice zgodovinski slovenski medalji posvečajo kratko poročilo na drugi strani rubrike Šport. V nekaj stavkih za bralca strnejo pot slovenske odbojkarske reprezentance od četrtfinala do finala. Na začetku, kjer bi morale po novinarskemu načelu obrnjene piramide pisati najpomembnejše informacije (Poler Kovačič, 2011, str. 19), pa izpostavijo, da "sta igrala člana članske ekipe Dobljanov²¹ Danijel Koncilija in Uroš Pavlovič" za slovensko reprezentanco. Tako Novice v ospredje postavijo povezavo med zmago slovenske reprezentance in koroškoslovenskim klubom, ki je bralcem znan.

Poročevalski besedili, ki sta si bili vsebinsko izredno podobni, sta obravnavali začetek sodnega procesa v zadevi poplav vzdolž Drave leta 2012. Dogodek je zanimiv tako za Delo, kot za Novice, saj so poplave prizadele Slovence na obeh straneh meja. V obeh prispevkih so izjave koroškoslovenskega odvetnika Franza Serajnika²², ki v zadevi zastopa okoli 130 žrtev poplave. V prispevku Novic, po uvodnem odstavku in navedbi rezultatov uradnih analiz vzrokov in posledic poplav, kot glavni akter nastopa Serajnik, saj je preostali del prispevka posvečen morebitnemu razpletu sodnega procesa, ki ga novinar povzema po izjavah odvetnika. Delo izjavam Serajnika in rezultatom uradnih analiz dodaja še izjave kranjske odvetnice Magde

---

²¹ Kot Dobljane novinar označuje igralce koroškoslovenske odbojkarske ekipe Aich/Dob.

²² V Delu je odvetnik naveden kot Franz Serajnik (Celin in U. Č., 2014), v Novicah pa kot Franci Serjanik (PO, 2014). V besedilu smo navedli "Franz", saj je to uradni nemški zapis imena, ki ga odvetnik navaja tudi na svoji spletni strani.

Vraničar, Ministrstva za kmetijstvo in okolje in direktorja Dravskih elektrarn. Iz tega lahko sklepamo, da je novinar Dela želel predvsem povzeti stanje v Sloveniji, saj že naslov namiguje na to, da se poročevalcu zdi, da so slovenski uradniki v primeru posledic poplav storili premalo. Našo domnevo potrjuje dodatni besedilni okvirček²³ v sklopu prispevka, ki se osredotoča na neizpolnjene obljube slovenskih vlad v sklopu posledic poplav iz leta 2012.

---

²³ Zore, J. (2014, 16. julij). Dve vladi obljubili več kot storili. *Delo*, str. 3.

7 SKLEP

Analiza besedil koroškoslovenskega tednika Novice po teoriji jezikovnega stika po Weinreihu (1968) nam je omogočila jasen vpogled v posledice jezikovnega stika med manjšinskim – slovenskim in večinskim – nemškim jezikom. Na začetku magistrskega dela smo si zastavili raziskovalno vprašanje, kakšen je vpliv nemškega jezika na poročevalski jezik Novic. Sedaj lahko odgovorimo, da so posledice jezikovnega stika med družbeno podrejenim in družbeno nadrejenim jezikom, kot jih predstavlja švicarski lingvist Uriel Weinreich, močno prisotne tudi v poročevalskem jeziku manjšinskega tednika Novice.

V poročevalskem jeziku Novic se pojavljajo tako slovnične kot leksikalne interference in posebna oblika kodnega preklapljanja, ki smo jo označili kot vpletanje citatov v večinskem jeziku v besedilih v manjšinskem jeziku. Prav samoumevno vpletanje nemških citatov v slovenska besedila pa kaže na to, da se novinarji Novic vplivom večinskega jezika ne upirajo več in nemški jezik sprejemajo v svoja besedila. Tradicija jezikovnega purizma, ki je v Sloveniji en glavnih razlogov za neprestano in dosledno uvajanje neologizmov za poimenovanje novih konceptov, tehnoloških dognanj ipd., se je v besedilih Novic umaknil bolj sproščenemu tipično nemškemu prevzemanju tujih besed. Posledice nizke jezikovne kultiviranosti v tedniku pa puščajo posledice na pripadnikih manjšine, ki se iz besedil naučijo neustreznih besed in slovničnih napak. Novinarji Novic bi se morali bolj zavedati svoje naloge, saj naj bi mediji ne le informirali, ampak tudi izobraževali ter bralcem nudili možnost za izpopolnjevanje svojega jezikovnega znanja in širjenje besednega zaklada.

Slovenska manjšina je kljub družbenemu napredku in Slovencem bolj prijaznemu političnemu vzdušju v zadnjih letih še vedno jasno družbeno podrejena večinskemu nemško govorečemu prebivalstvu na avstrijskem Koroškem. Slovenščina na javnih položajih še vedno nastopa le zelo redko, slovenskih prispevkov v avstrijskih medijih pa praktično ni. Posledice jezikovnega stika in jezikovne asimilacije bi lahko tako omilili le z aktivnim prizadevanjem za jezikovno kultiviranost slovenske manjšine na Koroškem. Najpomembnejšo vlogo pri teh prizadevanjih bi morali prevzeti prav mediji koroškoslovenske manjšine. V ta namen bi bila potrebna tudi vzpostavitev organizacijskega in finančnega okvira, ki bi manjšinskim medijem omogočal, da bi svojim novinarjem ponujali možnosti za izboljšanje znanja slovenščine (npr. dodatna jezikovna izobraževanja v Sloveniji). V veliko pomoč pa bi bili manjšinskim medijem tudi ustrezno izobraženi lektorji, ki bi bili novinarjem v jezikovno oporo.

Primerjalna stilistična analiza med poročevalskimi besedili tednika Novice in dnevnika Dela na osnovi teoretskega okvira *Stilistike poročevalstva* Toma Korošca (1998) je pokazala, da pglavitnih razlik med stiloma ni. To je tudi odgovor na naše drugo raziskovalno vprašanje, in sicer, kako se poročevalski stil besedil manjšinskega tednika Novice razlikuje od poročevalskega stila slovenskega osrednjega dnevnika Delo.

Ob primerjavi besedil smo lahko ugotovili, da se poročanje Novic in Dela o istih dogodkih pogosto močno razlikuje, tako vsebinsko kot tudi glede dolžine in števila poročevalskih besedil, ki ga medija posvečata dotičnemu dogodku. Tednik Novice dogodkom v Sloveniji posveča razmeroma manjšo pozornost kot dnevnik Delo dogodkom na avstrijskem Koroškem. Eden od razlogov za tako obravnavanje dogodkov je vsekakor mediocentričnost – Novice ne morejo poročati o vseh dogodkih iz Slovenije in avstrijske Koroške, saj za to enostavno ni prostora. Zato pisci tednika presodijo, kateri dogodki imajo največjo informacijsko vrednost za bralce – so najbolj pomembni. "Mediocentričnost je v poročevalstvu nekaj takega kot egocentričnost v medčloveških odnosih" (Korošec, 1998, str. 45). Prednostno tematizirajo tiste novice, ki so v ospredju zanimanja naslovnikov: lokalni mediji lokalne vesti, nacionalni nacionalne itd.

Novice kot tednik slovenske manjšine na Koroškem opravljajo neprecenljivo vlogo pri ohranjanju in povezovanju jezikovne manjšine. Glede na to, da sta manjšini trenutno na voljo le dva tednika v slovenskem jeziku (Novice in Nedelja), Novicam pripada osrednja vloga pri posredovanju knjižne slovenščine. Zato je pomembno opozoriti tudi na nekatere jezikovne pomanjkljivosti, ki smo jih obravnavali v sklopu magistrskega dela.

Empirični del magistrskega dela naj služil kot osnova za kritični premislek o težavah v poročevalskem jeziku slovenskega manjšinskega tednika Novice. Med raziskavo se nam je tudi porodila zamisel o jezikovnem priročniku, ki bi novinarjem Novic in drugih manjšinskih medijev na Koroškem približal dejanske posledice jezikovnega stika med nemščino in slovenščino. Iz lastnih izkušenj namreč vem, kako težko je ljudem, ki živijo v vsakodnevem stiku z obema jezikoma, razlikovati med iz nemščine napačno prevedenimi pojmi in ustreznimi slovenskimi besedami ter kako enostavno je pozabiti na slovnična pravila, ki smo jih nekoč slišali med poukom slovenščine, in jih nadomestiti s pravili nemške slovnice. S približevanjem koncepta posledic jezikovnega stika in primeri iz prakse bi lahko novinarjem omogočili neposreden vpogled v rešitev nekaterih jezikovnih zagat. Prav tako bi bilo pomembno v tak jezikovni priročnik dodati slovnična pravila, ki jih novinarji najpogosteje kršijo, naj bi to bilo zaradi vpliva nemščine ali nezadostne jezikovne izobrazbe.

Tovrsten priročnik pa bi bil brezpredmeten, če se uredniki, novinarji in izdajalci slovenskih manjšinskih medijev ne zavedajo svoje pomembne vloge za manjšinski jezik, saj je že Busch leta 1993 (str. 82) ugotavljala: "/K/ar se tiče medijev, so slovensko govoreči /na avstrijskem Koroškem/ popolnoma odvisni od lastne iniciative."

8 VIRI

1. 164 dvojezičnih krajevnih napisov v 24-ih občinah in v štirih okrajih. (2011, 29. april). *Novice*, str. 4.
2. Avstrijska državna pogodba – *Österreichischer Staatsvertrag*, podpisana 15. maja 1955, v veljavi od 27. julij 1955. Dostopno prek <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000265>
3. Bašić Hrvatinić, S. (2013). Medijska analiza manjšinskega časopisa: Primer slovenskega tednika *Novice* na Koroškem. V V. Kotnik (ur.), *Mediji in nacionalne manjšine*, (str. 57–88). Koper: Univerzitetna založba Annales.
4. Bernjak, E. (2001). Predvidljive interference v slovensko-madžarskem jezikovnem stiku. *Jezik in slovstvo* 47(1/2): 29–40.
5. Bernjak, E. (2005). Sociolingvistični problemi pri slovenski manjšini na Madžarskem. V V. Mikolič in K. M. Bratina (ur.), *Slovenščina in njeni uporabniki v luči evropske integracije* (str. 219–243). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
6. Borut Pahor novi državni predsednik – čestitali so mu tudi koroški Slovenci. (2012, 7. december). *Novice*, str. 3.
7. Bratož, I. (2011, 12. julij). Zmagoslavje Maje Haderlap. *Delo*, str. 13.
8. Brez žive kulture ne bi ohranili jezika. (2012, 1. junij). *Novice*, str. 1.
9. Browne, D. (1996). *Electronic Media and Indigenous Peoples: A Voice of Our Own?* Ames: Iowa State University Press.
10. Bundeskanzleramt Österreich. (2017). *Volksgruppen*. Dostopno prek <https://www.bka.gv.at/volksgruppen>
11. Busch, B. (1993). Mediji in dvojezičnost. V S. Wakounig in J. Malle (ur.), *Koroški koledar 1993* (str. 81–83). Celovec: Založba Drava.

12. Busch, B. (2004). *Sprachen im Disput: Medien und Öffentlichkeit in multilingualen Gesellschaften*. Klagenfurt/Celovec: Drava Verlag.
13. Busch, B. (2013). Elementi jezikovne politike na medijskem področju na primeru slovenskih medijev na Koroškem. V V. Kotnik (ur.), *Mediji in nacionalne manjšine* (str. 37–56). Koper: Univerzitetna založba Annales.
14. Celin, M. in U. Č. (2014, 16. julij). Avstrijci tožijo, Slovenija (še) nič. *Delo*, str. 3.
15. Cormack, M. (2007). Introduction: Studying Language Media. V M. Cormack in N. Hourigan (ur.), *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies* (str. 1–16). Clevedon: Multilingual Matters.
16. Cormack, M. (2007). The Media and Language Maintenance. V M. Cormack in N. Hourigan (ur.), *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies* (str. 52–68). Clevedon: Multilingual Matters.
17. Cormack, M. J. in Hourigan, N. (ur.) (2007). *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
18. Červek, U. (2013, 5. marec). Koroška iz rok svobodnjakov. *Delo*, str. 4.
19. Uredništvo. (b. d.). *Delo*. Dostopno prek <http://www.delo.si/faq?urednistvo>
20. Zgodovina. (b. d.). *Delo*. Dostopno prek <http://dd.delo.si/zgodovina>
21. Detela, L. (2011, 15. julij). Maja Haderlap – zmagovalka letošnjega literarnega tekmovanja za nagrado Bachmann. *Novice*, str. 10.
22. Die Geschichte der BILD-Schlagzeile. (2015, 18. april). *Bild*. Dostopno prek <https://www.bild.de/politik/inland/papst/die-geschichte-der-bild-schlagzeile-40593824.bild.html>
23. Domej, T. (2000/2001). Šolstvo za prebivalstvo jugovzhodne avstrijske Koroške. V A. Moritsch (ur.), *Koroški Slovenci 1900 – 2000* (str. 25–56). Celovec–Ljubljana–Dunja: Mohorjeva založba.
24. Duden. (1998). *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.

25. Duden. (b. d.). *Das Fremdwort – Lesenswertes und Interessantes*. Dostopno prek https://www.duden.de/sites/default/files/downloads/Duden_Das_Fremdwort_Lesenswertes_und_Interessantes.pdf
26. EMP. (2011, 29. april). Petič že so nasuli žlahtnega leposlovnega peska. *Novice*, str. 16.
27. European Energy Award za Bilčovs, Pliberk, Železno Kaplo in Škofiče. (2012, 8. marec). *Novice*, str. 3–4.
28. *Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih*, podpisana 3. julija 1997 v Strasbourgu, v veljavi od 1. marca 1998. Dostopno prek http://www.svetevrope.si/sl/dokumenti_in_publicacije/konvencije/148/
29. Fantur, P. (2011, 29. april). Šentjakob: zavrnil referendum o tablah. *Novice*, str. 8.
30. Gliha Komac, N. (2009). *Slovenščina med jeziki Kanalske doline*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
31. Goran Jolič: Cilj je v prvi vrsti obstanek v ligi. (2014, 4. julij). *Novice*, str. 15.
32. Graber, D. A. (2010). *Mass Media and American Politics*. Washington: CQ Press.
33. Grafenauer, D. in Hirnök Munda, K. (2013). Vloga tiskanih medijev pri prikazovanju slovenskih narodnih manjšin. *Razprave in Gradivo*, 70, 9–30.
34. Habernik, J. (2014, 4. julij). Demokratično narediti več. *Novice*, str. 2.
35. Hickey, T. (2009). Code-switching and borrowing in Irish. *Journal of Sociolinguistics*, 13(5), 670–688.
36. Ibounig, P. (2011). Preštevanje narodnih skupnosti – s pomočjo popisov prebivalstva? Podatki o občevalnem jeziku v avstrijskih popisih prebivalstva. V M. J. Ogris (ur.), *Zählen Minderheiten? – Volksgruppen zählen!* (str. 74–82). Klagenfurt: Amt der Kärntner Landesregierung.
37. Ithemere, K. U. (2013). *Languages in contact*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
38. Izhaja 90 let, pa vendar ni priletna. (2016, 17. marec). *volksgruppen ORF.at*. Dostopno prek <http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2763367/>

39. Kalin Golob, M. (2005). Novinarstvo in jezik(oslovje). V M. Poler Kovačič in K. Erjavec (ur.), *Uvod v novinarske študije* (str. 73–107). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
40. Karner, S. (2011). Die Lösung der Kärntner Ortstafelfrage. V A. Kohl, G. Ofner, S. Karner in D. Halper (ur.), *Österreichisches Jahrbuch für Politik* (str. 213–240). Wien, Köln, Weimar: Böhlau Verlag.
41. Kert Wakounig, S. (2010). Dvojezični krajevni napisi na Koroškem – Od pogroma do konference o konsenzu. *Razprave in gradivo*, 63, 76–102.
42. Klemenčič, M. in Klemečič V. (2006/2007). *Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni*. Celovec–Ljubljana–Dunja: Mohorjeva založba.
43. Klopčič, V. (1998). Pravno varstvo manjšin: Novejši mednarodni dokumenti. V A. Nečak Lük in B. Jesih (ur.), *Medetnični odnosi in etnična identiteta v slovenskem etničnem prostoru* (str. 59–70). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
44. Koren, M. (2014, 23. maj). S prijatelji po poteh Keltov. *Novice*, str. 15.
45. Koševci obrnili tekmo in premagali tudi Salzburg. (2015, 23. oktober). *Novice*, str. 14.
46. Košnjek, J. (2011, 26. junij). Radio dva (začasno) utihnil. *Gorenjski glas*. Dostopno prek <http://arhiv.gorenjskiglas.si/article/20110626/C/306269993/December>
47. Kovačič, T. (2011, 15. julij). Železna Kapla svetovni pionir pri energiji. *Novice*, str. 4.
48. Kovačič, T. (2012, 7. december). Šmihel: protest proti širitvi tovarne. *Novice*, str. 5.
49. Kovačič, T. (2015, 20. februar). Bistrica: v prihodnje več bližine do občanov. *Novice*, str. 3.
50. Kulmesch, J. (2012a, 1. junij). Tokrat se je za vedno vrnila v svoj domači kraj. *Novice*, str. 7.
51. Kulmesch, J. (2012b, 1. junij). Dörfler bo odprl razstavo o pregonu Slovencev 1942. *Novice*, str. 2.
52. Kulmesch, J. (2013a, 8. marec). Upanje Iniciative Kanal Aich/Dob. *Novice*, str. 11.
53. Kulmesch, J. (2013b, 8. marec). Želim, da bi bolj cenili cerkvene pevce. *Novice*, str. 9.

54. Kulmesch, J. (2013c, 31. maj). Ministrica Komel prišla na Koroško, deželni glavar Kaiser bo šel v Ljubljano. *Novice*, str. 2.
55. Kulmesch, J. (2013d, 8. marec). Volitve, ki so zrušile sistem Haider. *Novice*, str. 2.
56. Kulmesch, J. (2014, 23. maj). Slovenija je dragocen evropski partner. *Novice*, str. 6.
57. Kulmesch, J. (2015a, 20. februar). Sonja Koschier želi biti glas za slovensko skupnost. *Novice*, str. 2.
58. Kulmesch, J. (2015b, 23. oktober). V zadnje slovo dobremu očetu. *Novice*, str. 8.
59. Kulmesch, J. (2015c, 20. februar). Narodnostno najbolj pestra lista. *Novice*, str. 2.
60. Kumer, S. (2011, 29. april). Skok čez senco. *Novice*, str. 5.
61. Kumer, S. (2012a, 1. junij). Rutar ekspandira tudi v Dravograd. *Novice*, str. 5.
62. Kumer, S. (2012b, 1. junij). Nakupuj doma in zmagaj kuhinjo. *Novice*, str. 5.
63. Kumer, S. (2012c, 1. junij). Pauliči bodo zastopali koroške barve na festivalu narečnih viž. *Novice*, str. 4.
64. Landesschulrat für Kärnten. (2016). *Jahresbericht über das Schuljahr 2015/2016*. Dostopno prek <http://www.2sprachigebildung.at/jahresbericht2016.pdf>
65. Maja Haderlap se je povzpela na vrh. (2011, 15. julij). *Novice*, str. 1.
66. Malle, A. in Entner, B. (2003). *Die Kärntner Slowenen*. Dostopno prek <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjD-OTzqsrNAhUEIsAKHX6sB0EQFggcMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uni-klu.ac.at%2Fhis%2Fdownloads%2Fbroschuere.pdf&usg=AFQjCNEykncKZfj3-ARI0NjlqzRC5JJdQg&cad=rja>
67. Martinet, A. (1968). Preface. V U. Weinreich (av.) *Languages in Contact: Findings and Problems* (str. VII–IX). Haag: De Gruyter Mouton.
68. Memorandum. (2011, 29. april). *Novice*, str. 3.
69. Merljak, M. (2016, 23. marec). Obrazi Koroške. Radio Ognjišče. Dostopno prek <http://radio.ognjisce.si/sl/176/ssd/20197/>

70. Millar, R. M. (2012). *English Historical sociolinguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
71. Moring, T. (2007). Functional Completeness in Minority Language Media. V M. Cormack in N. Hourigan (ur.), *Minority Language Media: Concepts, Critiques and Case Studies* (str. 17–33). Clevedon: Multilingual Matters.
72. Moring, T. in Husband, C. (2007). The contribution of Swedish-language media in Finland to linguistic vitality. *International Journal of the Sociology of Language*, 187/188, 75–101.
73. Munda Hirnök, K. (1998). Spremljanje medijev v Monoštru. V A. Nečak Lük in B. Jesih (ur.) *Medetnični odnosi in etnična identiteta v slovenskem etničnem prostoru* (str. 253–262). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
74. MZ. (2011, 15. julij). Skupno želijo dati manjšinam glas. *Novice*, str. 2.
75. Nguyen, T. (2015). *Code Switching: A Sociolinguistic Perspective*. Hamburg: Anchor.
76. Ogris, T. (2010). Kärnten. Zwei Sprachen, eine Kultur/Koroška. Dva jezika, ena kultura. V *Gemeinsam 20 Jahre/Skupno 20 let* (str. 27–126). Klagenfurt: Amt der Kärntner Landesregierung.
77. Ošlak, P. (2013a, 23. oktober). Radio Agora: 15 let koroške multikulture. *Novice*. Dostopno prek <http://novice.at/2013/10/23/radio-agora-15-let-koroske-multikulture/>
78. Ošlak, P. (2013b, 8. marec). Mirko Einspieler ustanovil agencijo. *Novice*, str. 13.
79. Ošlak, P. (2013c, 31. maj). "Pregled izdatkov me je šokiral!". *Novice*, str. 3.
80. Ošlak, P. (2013d, 8. marec). "Kaj pa sploh hoče ta drhal?". *Novice*, str.8.
81. Ošlak, P. (2014a, 23. maj). Scenarist, ki bi bil rad roker, pa si ne upa na oder. *Novice*, str. 17.
82. Ošlak, P. (2014b, 23. maj). "Sonce in vetra ne more izklopiti niti Putin". *Novice*, str. 4.
83. Ošlak, P. (2014c, 23. maj). Kot prva koroška Slovenka bo izvoljena v evropski parlament. *Novice*, str. 2.
84. Ošlak, P. (2014d, 4. julij). Škandaliziranje skromnega političnega kompromisa. *Novice*, str. 3.

85. PO. (2014, 4. julij). Poplave 2012: začetek sodnega procesa. *Novice*, str. 4.
86. PO. (2015, 23. oktober). Nacističen izgred nad nogometaši iz Sel. *Novice*, str. 2.
87. Pohl, H.-D. (2009). Sprachkontakt in Kärnten. V M. Elmentalter (ur.), *Deutsch und seine Nachbarn* (str. 117–132). Frankfurt am Main: Peter Lang AG.
88. Polanšek, E. (2013, 8. marec). Avtorica Angela pozabe znova nagrajena. *Novice*, str. 16.
89. Poler Kovačič, M. (2011). Osnove novinarske teorije in prakse. V Poler Kovačič, M. in Erjavec, K., *Uvod v novinarstvo : učbenik za študente prvega letnika študijskega programa Novinarstvo na FDV* (str. 85–130). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
90. Politična odjuga. (2013, 8. marec). *Novice*, str. 2.
91. Porenta, J. (2015, 19. oktober). Le Francozi pred slovensko senzacijo. *Delo*, str. 15.
92. Preisig, Paul. (2013, 8. marec). Wuntscheck zadovoljen). *Novice*, str. 23.
93. Priče prisotnosti slovenske kulture v Bekštanju. (2014, 4. julij). *Novice*, str. 7.
94. Priestly, T. (1990). 'Our Dialect Sounds Stupid': The Importance of Attitudes to Socalled Substandard Language Codes as a Factor in the (Non) Retention of Slovene in Carinthia, Austria. V D. Gorter (ur.) *Fourth International Conference on Minority Languages* (str. 135–147). Clevedon: Multilingual Matters.
95. Prušnik, D. (2011, 29. april). Ali bomo zamudili priložnost?. *Novice*, str. 14.
96. Prvi prvenstveni tekmi in pokal. (2014, 4. julij). *Novice*, str. 15.
97. Purkarthofer, J, Rainer, M. in Rappl, A. (2005). Medienlandschaft der autochthonen Minderheiten in Österreich. *Wiener Linguistische Gazette*, 72, 1–66.
98. Radio Agora. (2016). *ORF – slovenski spored*. Dostopno prek <http://agora.at/Sendungen/External-3>
99. Riggins, S. H.. (1992). *Ethnic Minority Media: An International Perspective*. Newbury Park: SAGE Publications, Inc.
100. Rindler Schjerve, R. (1988). Sprachbewahrung in bilingualen Minderheiten am Beispiel Sardiniens. *Folia Linguistica*, 22(1–2), 123–140

101. Rustia, S. (2014, 4. julij). Jože Prelogar "Priprave bodo temeljite in intenzivne". *Novice*, str. 14.
102. Sadjak, F. (2012, 1. junij). Sandi Mak: "Finančnih pustolovščin ne bo". *Novice*, str. 15.
103. SAK: vodeči ATUS bo naslednja preizkušnja. (2015, 20. februar). *Novice*, str. 15.
104. Slovenija druga na evropskem prvenstvu. (2015, 23. oktober). *Novice*, str. 15.
105. Slovenska ekipa NK Kras napredovala v Serie D. (2014, 4. julij). *Novice*, str. 15.
106. Slovenska oglaševalska zbornica (SOZ). (2016). *Valutni podatki NRB 2015*. Dostopno prek http://www.soz.si/projekti_soz/nrb_nacionalna_raziskava_branosti/valutni_podatki_nrb_2015
107. Slovenska športna zveza. (2018). *Seznam SŽZ včlanjenih društev*. Dostopno prek https://www.ssz.at/drustva_vereine/sl
108. *Slovenski pravopis*. (2001). Pravila. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf
109. Slovensko prosvetno društvo (SPZ). (2018). *Kulturna društva*. Dostopno prek http://spz.slo.at/?page_id=1280&lang=sl
110. Sporazum je bil odločitev razuma in ne srca. (2011, 29. april). *Novice*, str. 1.
111. SR. (2014, 4. julij). Metlovčani v relegaciji napredovali v Podligo. *Novice*, str. 15.
112. ST. (2014, 23. maj). 200.000 kilometrov s kolesom po svetu. *Novice*, str. 22.
113. Stabej, Marko. (2010). *V družbi z jezikom*. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko.
114. Starič, T, Božič, A. in Potič, Z. (2012, 3. december). Pahor zmagal z več kot dvotretjinsko podporo. *Delo*, str. 1.
115. Starke, S. (2014). *Zeitung als Zeichen: Identität und Mediennutzung nationaler Minderheiten in Deutschland*. Bern: Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
116. Statistik Austria. (2008). *Bevölkerung 2001 nach Umgangssprache, Staatsangehörigkeit und Geburtsland*. Dostopno prek http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und

[gesellschaft/bevoelkerung/volkszaehlungen_registerzaehlungen_abgestimmte_erwerbsstatistik/bevoelkerung_nach_demographischen_merkmalen/022896.html](https://www.statistik.bevoelkerung/volkszaehlungen_registerzaehlungen_abgestimmte_erwerbsstatistik/bevoelkerung_nach_demographischen_merkmalen/022896.html)

117. Šimac, J in STA. (2008, 11. oktober). Jörg Haider umrl v prometni nesreči. *Finance.si*. Dostopno prek <https://www.finance.si/226172?cctest&>
118. TK. (2012, 1. junij). Kumrovi zmagali na televiziji. *Novice*, str. 16.
119. Toporišič, J. (2000). *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
120. Trampusch, S. (2014, 23. maj). Amaterjem SAK se čas izteka - še 5 krogov. *Novice*, str. 23.
121. Van Dijk, T. (2001). Critical Discourse Analysis. V H. Eherenberger Hamilton, D. Tannen in D. Schiffrin (ur.), *The Handbook of Discourse Analysis* (str. 352–371). Malden: Blackwell Publishers Ltd.
122. Vavti, Š. (2013). *'Ich bin einfach ein Mensch' : Ethnische Selbstverortung und lokale Bezüge junger Slowenen in Kärnten (Österreich)*. Frankfurt am Main: Peter Lang AG.
123. Vavti, Š. (2014, 4. julij). Stari in mladi. *Novice*, str. 3.
124. Wakounig, F. (2012, 1. junij). Dežela in država morata zagotoviti delovanje. *Novice*, str. 5.
125. Wakounig, F. (2013, 31. maj). Najstarejše kolo sveta v Ljubljani. *Novice*, str. 11.
126. Wakounig, M. (2015, 20. februar). Nevarne davčne pasti za športna društva. *Novice*, str. 15.
127. Weinreich, U. (1968). *Languages in Contact: Findings and Problems*. Haag: De Gruyter Mouton.
128. Weischenberg, Siegfried. (2001). *Nachrichten-Journalismus: Anleitungen und Qualitäts-Standards für die Medienpraxis*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag .
129. Wieser Verlag. (2011, 15. julij). Tiskovna izjava/Presseaussendung. *Novice*, str. 3.
130. Yu, Z. (2013). *Ueberlebenschancen der Kleinsprachen in der EU im Schatten nationalstaatlicher Interessen: Identitätskonstruktion von Kulturaktoren in europaischen Grenzraeumen*. Frankfurt: Peter Lang Edition, Internarionaler Verlag der Wissenschaften.

131. Zabaleta, I., Xamardo, N., Guterrez A., Urrutia S. in Fernandez I. (2008). Language Development, Knowledge and Use Among Journalists of European Minority Language Media. *Journalism Studies*, 9(2), 195–211.
132. Zenz, M. (2014, 23. maj). Kljub predvolilni absurdnosti na volitve. *Novice*, str. 4.
133. Zupančič, J. (1999). *Geographica Slovenica 35: Slovenci v Avstriji*. Ljubljana: Inštitut za geografijo.
134. Živković bo odslej odgovoren za koroške spomenike. (2012, 7. december). *Novice*, str.
135. Vigred. (b. d.). *SSKJ*. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=vigred&hs=1
136. Pojmovati. (b. d.). *SSKJ*. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=pojmovati&hs=1
137. Zabranjevati. (b. d.). *SSKJ*. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=zabranjevati&hs=1
138. Nastaviti. (b. d.). *SSKJ*. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=nastaviti&hs=1
139. Navrh. (b. d.). *SSKJ*. Dostopno prek http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=navrh&hs=1